

A VEPSZ NYELVRŐL.

Az összes finnséget nyelvre nézve két földialektusra szokták osztani: a karjalai-ra meg a häméi-re (finnül: *karjalainen* és *hämläinen*). Az utóbbihoz a nyugoti (délnyugoti) Finnország nyelvén kívül tartoznak még: a vót (*vatjalainen*) nyelv Ingermanlandban, az észt (*virolainen*) nyelv Észtországban, a lív (*liiviläinen*) nyelv Kurlandnak északi partján néhány faluban, meg a Rigai öböl keleti partján Salis mellett, — és a vepsz (*vepsäläinen*) nyelv az Onega-tó délnyugati mellékén, Petroszkoi városától délre, a šoksa-i, šoltjärv-i stb. egyházközségekben; továbbá: déli-Északon az Ojat-folyó mellett a Bjelozero felé, és végre északra Pyhäjärvi egyházközségben az Olonecz és Petroszkoi közti országot mentében, Mundjärv-ben Petroszkoi-tól északra, Viidana-ban Sunnusu-ban, Kaškana-ban, Metsuoiniemi-ben, Priäsä-ben, Järven-taguinen-ben, a Kendjärv nyugati falvában, Tiudie-ban és a Pälljärv partvidéki falvaiban.

Az onegai vepsz nyelvet Ahlqvist ismertette: *Anteckningar i Nord-Tschudiskan*. Helsingfors, 1859; az ojatit Lönnrot: *Om det Nord-Tschudiska språket*. Helsingfors, 1853; az északit Genetz: *Vepsän pohjoiset etujoukot*. (Kieletär 1872. IV. és V. füzet.) Az általuk közlött nyelvtani vázlatok és szövegek alapján fogom a vepsz dialektust a következőkben ismertetni.

Hangtani tekintetben a vepsz nyelv legfeltűnőbbén tér el a finn irodalmi nyelvtől abban, hogy a hangzó-illeszkedés teljesen hiányzik belőle, mint a következő példák mutatják: *päivaks*: finn *päiväksi* napra, nappá | *söda*: f. *syödä* enni |

küzuiba: f. *kysyivät* kérdezték | *pidab*: f. *pitää* kell | *tänna*: f. *tänne* ide | *üagob*: f. *näkee* lát | *kävub*: f. *käy* jár | *eläda*: f. *elää* élni | *hüva* f. *hyvä* jó | *sötan*: f. *syötän* etetek | *mánob*: f. *mence* megy, — stb. Pyhäjärvi-ben azonban Genetz följegyzése szerint a hangzó-illeszkedés majdnem teljes épségében van meg; csupán az *l* előtt álló magas hangzó lesz némelykor mélyhangúvá, pl. *küllal*: f. *kyl-lältä* eléggé.

Mint a felhozott példákbl látható, a hangzó-illeszkedés nemcsak annyiban romlott meg, hogy magashangú szótökhöz mélyhangú ragok és képzök járúlnak, (pl. *elä-da*), hanem az is előfordúl, hogy a szótö első tagjában magas hangzó van, a másodikban pedig mély. Ez — Lönnrot szerint (30. l.) — leginkább akkor látszik előfordúlni, mikor az első szótág hangzóját közvetlenül több mássalhangzó követi. Azonban, teszi hozzá Lönnrot, ily esetekben a mély hangzók nem hangzanak egész tisztán, hanem úgy, hogy az *a*, *o*, *u* kissé *ä*, *ö*, *y* felé hajlik, még pedig néha annyira, hogy az ember nem tudja, a magas vagy a mély hanghoz áll-e közelebb az a középhang. A hangzó-illeszkedés megromlása, illetöleg a magas hangzóknak átmenete mélyekbe egyébiránt könnyen megmagyarázható és érthető. Az *a* és *ä* hangok legközelebb állanak egymáshoz a hangsorban és hazánk egyes vidékein is, mint pl. Dunán túl, oly nagyon nyíltan ejtik az *ä* (*e*)-t, hogy majdnem *ä*-nak (rövid *ä*) hangzik. Éppen így van a finn nyelvben is, és így semmi különös sincs abban, hogy az *ä* sok esetben valóban átment *a* ba. Az *o* és *ö* közt közvetítő hang az *o* (észt írásmód szerint *õ*), mely legsűrűbben az észt nyelvben fordul elő, de a vót-ban és a vepsz-ben is található; pl. vót: *oli*: f. *oli* vala | antoi: f. *antoi* ada | *votab*: f. *ottaa* vesz || vepsz *voi* (a szintén előforduló *voi* mellett): f. *voi* -hat | *tahtoi* (és *tahtoi*): f. *tahtoi* akara | *mieletoin*: f. *mieletöin* esztelen, stb. Végre hogy az *u* és *ü* között is van természetes átmenet, azt mutatja pl. a svéd nyelv, melynek *u*-val jelölt hangja az *u* és *ü* között áll.

Egyébiránt a hangzó-illeszkedés hiánya, illetöleg fogyatkozása nemcsak a vepsz nyelvnek jellemző sajátága. A hangzó-illeszkedés a finn dialektusok közül csak a szuomiban, az orosz-karjalaiban és a dorpatí észtben van meg épen; a vepszen kívül hiányzik a livben, vótban és a revali észtben is.

De nemcsak abban nyilvánúl a vepsz nyelv előszeretete a

mélyhangúság iránt, hogy a magashangú szavak képzőinek és ragjainak magas hangzóját szívesen cseréli föl mélylyel, hanem abban is, hogy sokszor a szónak tőhangzóját is mélyre változtatja. Ez Genetz szerint leginkább akkor történik, mikor a szó oly mássalhangzóval kezdődik, mely palatalizálódhatik; ilyenkor a magashangú tőhangzó helyébe mélyhangú lép, és a kezdő mássalhangzó palatalizálódik pl. *tauž*: f. *täysi* tele | *tal*: f. *tällä* ezzel.

Másik jellemző sajátása a vepsz nyelvnek, hogy a rövid *ö n h a n g z ó k a t* kedveli és a finn irodalmi nyelv hosszú hangzói helyett sokszor rövideket ejt,¹⁾ pl. *sadihe*: f. *saatiin* kaptak | *mal*: f. *maalla* földön | *päle*: f. *päälle* fölé | *pä*: f. *pää* fej | *su*: f. *suu* | *jänud*: f. *jäänyt* maradt. Úgy szintén diphthongus helyén is sokszor áll az onegai és ojati nyelvben rövid önhangzó, pl. *rosteħ*: f. *ruoste* rozsda | *söb*: f. *syö* eszik | *joda*: f. *juoda* inni | *homenn* f. *kuomenna* holnap | *mehel*: f. *mieheltä* férfitől | *völ*: f. *vielä* még | *sötad*: f. *syötät* etetsz | *kolen*: f. *kuolen* meghalok | *nor*: f. *nuora* zsinór.

Ebben a vepsz nyelv egyezik az észttel, mely szintén szereti a rövid önhangzókat, pl. *rikkal*: f. *rikkaalla* gazdagnak | *kinni*: f. *kiinni* erősen tartva (fest) | *rohi*: f. *ruoho* fű. A finnországi tájnyelvek némelyikében szintén váltakoznak rövid önhangzók hosszúkkal; így pl. déli Pohjanmaaban: *tytyä* megelégedni (irod. *tyytyä*) | *pyhkiä* törülni (*pyykkiä*) | *kärmes* kigyó (*käärme*).

Megemlíthetjük itt egyúttal még azt is, hogy más dialektusok meg a vepsz nyelvvel ellenkezőleg inkább a nyújtást kedvelik, és hosszan ejtik azon önhangzókat, melyeket a finn irodalmi nyelv röviden ejt. Így pl. a lív nyelvben; *pitkaa*: f. *pitkä* hosszú | *petuiks*: f. *petos* család, árulás | *laaiska*: f. *laiska* lusta | *jaalga* f.

¹⁾ «A hosszú önhangzóknak, valamint az *ie*, *uo*, *yö* diphthongusoknak, mely utóbbiak rendszeren átmennek *ee*, *oo*, *öö*-be, a vepszben oly határozatlan hosszúságuk van, hogy nyílt szótagban inkább röviden, mint hosszan hangzanak;... de ha a szótag zárttá lesz, akkor a hosszúság tisztábban hangzik.» Lönnrot (31. l.) Véleményünk szerint azonban a hosszúságra vagy rövidségre nézve semmi szabályt sem lehet felállítani, legfeljebb annyit mondhatni, hogy önhangzó-rövidülés leginkább nyílt szótagokban fordul elő; mert bizony elég eset van arra is, hogy zárt szótagbeli önhangzó megrövidült, másrészt meg, hogy nyílt szótagban is megmaradt a hosszú önhangzó.

jalka láb; — vagy az isojoki-i dialektusban (Finnországban): *aak-kuna*: f. *akkuna* ablak | *kukko*: f. *kukko* kakas, stb.

Visszatérvén a diphthongusok rövidülésére, újra ismételjük, hogy ez az onegai és ojat-melléki vepsz nyelv sajátja, mert az éjszakai vepsz ellenkezőleg kedveli és megőrzi a diphthongusokat, sőt pl. Viidanaban a finn *aa*, *ää* helyett *uo*, *ie*-t ejtenek, pl. *muoil-mas*: f. *maailmassa* világon | *piel*: f. *päällä* fölött; és másutt is akadnak egyes ilyen esetek.

További sajátja a vepsz nyelvnek (de csak a délibbnek) az, hogy diphthongus helyett néha hosszú önhangzót ejt, pl. *moodot*: f. *muodot* alakok | *noor*: f. *nuori* fiatal | *hoomniine*: f. *huomeinen* holnapi. Ez azonban nem történik oly általánosan, mint pl. az észti nyelvben, hol az *ie*, *uo*, *yö* diphthongusokat közönségesen *ee*, *oo*, *öö*-nek ejtik, mint: *mees*: f. *mies* ember | *noor*: f. *nuori* fiatal | *öö*: f. *yö* éj. Szintígy van a vótban is, pl. *mees*: f. *mies* | *tee*: f. *tie* út | *oono*: f. *huono* rossz | *sööttää*: f. *syöttää* etetni | *möö*: f. *myöten* mentében. Ilyesmi a finnországi dialektusokban is található; így pl. az isojoki-i dialektusban *ai*, *ei*,¹⁾ *oi*, *ui*, *yi*, *äi*, *öi* helyett *aa*, *ee*, *oo*, *uu*, *yy*, *ää*, *öö*-t ejtenek (csak az első szótagban marad meg a diphthongus), pl. *havaatten*: *havaitsen* észreveszek; *taloos*: *taloissa* házakban, stb., hasonlóképen déli Pohjanmaaban (kivált kölesön vett szavakban), pl. *vooro-kausi*: f. *vuoro-kausi* nap (24 óra) | *köökki*: f. *kyökki* konyha | *nööri*: f. *nyöri* zsinór, stb. Éppen az ellenkezőt találjuk a karjalai dialektusban, mely inkább a diphthongusokat szereti, és *aa*, *ää* helyett *oa*, *eä* (*öä*)-t ejt, pl. *oaldo*: f. *aalto* hullám | *oarreh*: f. *aarre* kincs | *eäni*: f. *äini* hang.

A szóvégi rövid önhangzók (*a*, *ä*, *i*, *o*) mint a legtöbb dialektusban, úgy a vepszben is a legtöbb esetben elkoptak már, pl. *uks*: f. *uksi* ajtó | *vald*: f. *valta* hatalom | *silm*: f. *silmä* szem | *vil*: f. *villa* gyapjú | *täüs*: f. *täysi* tele | *suur*: f. *suuri* nagy | *vel*: f. *veli* testvér | *tühj*: f. *tyhjä* üres, szegény | *vanh*: f. *vanha* öreg | *ak*: f. *akka* asszony | *nälg*: f. *nälkä* éhség | *aiv*: f. *aivo* agy | *arv*: f. *arvo* becs, érték.

Most térjünk át a más salhangzókra.

A háméi dialektusokról általában meg lehet jegyezni, hogy

¹⁾ A vepszben az *ei* néha *ij*-be megy át, pl. *lijb* v. *leib*: f. *leipä* kenyér | *tijle* v. *teile*: f. *teille* nektek.

bennük a mássalhangzó-gyengülés vagy teljesen hiányzik, vagy pedig nem fejlődött ki annyira, mint a nyugati-finnben és különösen a karjalaiban; pl. vót: *nahgatta*: f. *nahatta* bőr nélkül; liv (itt mássalhangzó-gyengülés alig is fordul elő): *jaalgad*: f. *jalat* lábak; ész: *izandal*: f. *isännällä* gazdánál | *abihs*: f. *avuks* segítségül, stb. Külömben még magában a finn irodalmi nyelvben is lehet némi ingadozást észrevenni, legalább a *k* gyengülésénél, mert ez néha *h* után gyengületlenül marad; pl. *tuhka* hamu: gen. *tuhan* (*tuhvan*) és *tuhkan* | *vihko* füzet: g. *vihon* és *vihkon* | *lahko* osztály, párt: g. *lahkon* | *nahka* bőr: g. *nahan* és *nahkan* (Agricolánál: *tuhgan*, *lahgosta*).

Az onegai és ojat-melléki vepszben a mássalhangzó-gyengülés majdnem teljesen hiányzik, mint a következő néhány példa világosan mutatja: *andad*: f. *annat* adsz | *enambaks* f. *enemmäksi* többre, többé | *ambun*: f. *ammun* lövök | *ühten*: f. *yhden* egynek | *tahtod*: f. *tahdot* | *ei nügu*: f. *ei näy* nem látszik | *ligaks*: f. *liaksi* túlságosan | *velgad*, *völgad*: f. *velat* adósságok | *lugen*: f. *luen* olvasok | *tegen*: f. *te'en* tesztek | *poigale*: f. *pojalle* fiúnak, stb.

Azomban némi nyoma mégis van a mássalhangzó-gyengülésnek, mert néhány példa van rá, hogy a *tt* szótagzárás következtében *t*-vé rövidül, pl. nom. *külbet* fürdő (tő: *külbetti*) illat. *külbeti*he, de iness. *külbetiš* és acc. *külbetin*. — Az éjszaki vepszben a *kk*, *pp*, *tt*, *ttš* hangzó után *k*, *p*, *t*, *tš*-vé gyengül oly szótagzárásnál, melyet nem a rag *-h*-ja, a többesi, präteritumi, conditionalisi *i*, vagy az *-iše*, *-oi*, *-aida* képzőbeli *i* eszközöl, pl. *rikko* eltörni: *rikon* | *loppu* vég: *lopul* | *bohatta* gazdag: *bohatal* | *metšä* erdő: *metšäs*, *metšas*.

Föltűnő sajátsgága a vepsz nyelvnek továbbá az is, hogy a szóközépi kemény explosivák (*k*, *t*, *p*) helyett igen gyakran lágyakat (*g*, *d*, *b*) ejt, pl. *oiged*: f. *oikea* igazi | *maged*: f. *makea* édes | *jogehe*: f. *jokeen* folyóba | *pagenemai*: f. *pakenemme* menekülünk | *lazged*: f. *lasket* bocsátasz || *teid*: f. *teitü* titeket | *andad*: f. *annat* adsz | *pidab*: f. *pitää* kell || *leib*: f. *leipä* kenyér | *abu*: *apu* segítség, stb. Megtaláljuk ezt a sajátsgót az ész: *tege*ma: f. *tekemään* tenni (illat.) | *tiib*: f. *siipi* szárny | *pada*: f. *pata* fázék.

A palatalizált hangok, melyek a finn irodalmi nyelvben nem találhatók, elég sűrűn előfordulnak a vepszben, még pedig

a következők: *d, t, l, n*, pl. *teide*: f. *teidän* tiétek | *tühta*: f. *tähden* miatt, -ért | *nähtais*: f. *nähtäisiin* láttatnék | *ole*: f. *ole* légy stb.

Ezen palatalizált hangok valószínűleg az orosz nyelv befolyása alatt keletkeztek, mely igen nagy hajlandósággal bír a palatalizálásra. A vepsz-ben leginkább magashangú önhangzót (kivált *i, e, ü-t*) megelőző mássalhangzók palatalizálódnak. Azomban magában a vepszben is észre lehet venni ingadozásokat és eltéréseket: az Onega melléki vepszek sokkal inkább kedvelik a palatalizált mássalhangzókat, mint az Ojat-mellékiek, s az ottani *d, l, n*-nek az utóbbiaknál sokszor palatalizálatlan *d, l, n* felel meg, pl. Onega-mellékén: *teide, ole, mäne* (f. *teidän, ole, mene*) — Ojat mellékén: *teiden, ole, mäne*. — Némelykor, kivált szókezdő mássalhangzók-nál annak következtében áll be jésítés, hogy az utánuk következő *ie* diphthongus első része nagyon röviden hangzik, pl. *mehed*: f. *miehet* | *meles*: f. *mielessü* | *kjelenikad*: f. *kieliniekat* | *tetab*: f. *tietüü* || *pästä*: f. *päästä* (karj. *peästä*). (A szókezdő vepsz *n*-ről l. bővebben: Budenz, Über die Verzweigung d. ugr. Spr. 14. l.)

A *d* hang az éjszaki vepszben nem mindig a *d*-nek palatalizálódása, hanem sokszor a *j*-nek erősbulése folytán is állt elő, még pedig a szó elején és belsejében egyaránt, pl. *dälgimai* végre: v. ö. f. *jülke* | *duoste*: f. *juosten* futva | *hard*: f. *harja* sörény. (V. ö. a magyarban: *jönni* — *gyünni* | *járni* — *gyárni* | *jó* — *gyógyúl*.) Az onega-melléki vepszben is gyenge *d* előhanggal ejtik a *j*-t, pl. *djärv*: f. *järvi* tó, de ez a hang-árnyalat Ahlqvist szerint nem érdemli meg a külön megjelölést.

Ezenkívül a finn irod. nyelvben elő nem forduló hangok közül található még a vepsz-ben: *f, z, š, č* pl. *raffan, rahfun*: f. *rahvaan* népnek || *käzi*: f. *käsi* kéz | *kazvab*: f. *kasvaa* nő | *azia*: f. *asia* dolog, ügy || *miše* hogy | *nühtais* (l. fent.) || *kičer, kačer*: f. *kitkera, katkera* keserű.

Az *s* egész rendszeresen változik *š*-vé, ha előtte *i* vagy egy *i*-végű diphth ngus áll (*miše, taivhalüšes, sinahohoiš, hvaalitäis, kitetäis, pagišen, tedäis*); ez esetben a *ts, ks* szintén *tš, kš*-re változik (*itšeiš, peiteitši, pühitaiš, sikš*.) Ezen változás rendszerességét legjobban lehet észlelni az inessivusnál és a translativusnál, melyeknek ragja *-s* és *-ks*, a többes számban azonban (megelőző *i* befolyása alatt *-š* és *-kš*): sing. *mas, maks* (f. *maassa, maaksi*), plur. *maiš, maiš* (f. *maissa, maiksi*).

A szóvégi *n* szeret elkopni, bár nem oly általánosan, mint az észtblen, pl. *mezzäine* : f. *mehiläinen* méh | *meide* : f. *meidän* miénk | *peitoläine* : f. *peitollinen* fődött, elrejtett. A vótban szintén sokszor elvész a szóvégi *n*, de pótló nyújtást hagy maga után, mint: *minuu* : f. *minun* enyém | *uhsee* : f. *uksen* ajtót | *nimee* : f. *nimen* nevet | *meehee* : f. *miehen* embert, férfit.

Lönnrot (32. l.) és Ahlqvist (73.) még egy sajtáságos hangváltozást említenek, mely mind az Onega-, mind az Ojat-melléki dialektusban előfordúl. T. i. ha az *l* közvetlenül az első szótag önhangzója után áll, s egy másik mássalhangzó követi, akkor *v*-nek hangzik, pl. *sildane* híd ; *sivdane* | *solm* csomó : *sovm* | *sulg* toll : *svug*. Ha a megelőző önhangzó *a* vagy *e*, akkor ez átmegy *o* *ö*-be : *valgtus* fehérség : *vorgtus* | *peld* szántóföld : *pövd*.

Nagyon általános az onegai és ojat-melléki vepszben a szó összevonása is, mely abban áll, hogy ha a szó képzők vagy ragok által meghosszabbodik, a *tő* véghangzója kiesik, ha csak az így összekerült mássalhangókat ki lehet ejteni, pl. *kallis* drága : gen. *kalhen* | *istun* ülök : *istta* (v. *istuda*) ülni | *joutsen* hattyú : g. *jousnen* | *kainol* hóalj : g. *kainlon* | *kudam* holdvilág ; g. *kuudman* | *kyyndel* könyv : g. *kyyndlen* | *käsken* parancsolok : inf. *kästta* v. *käskta* | *paimen* pásztor : g. *paimnen* | *tahktan* köszörülök : e h. *tahkadan* | *armas* hedves : g. *armhan* | *kurdiš* süket : g. *kurdhen* | *lähtek* lék : g. *lähtken*. Az északi vepszben ilyen összerántások nem fordulnak elő, csak egy-két szóban, pl. *santah* : f. *sanotaan* mondják (Viidana), *mille* : f. *min(u)lle* nekem (Sununsuu).

Most áttérvén a névszóra, lássuk legelőször is a szóképzést. A vepsz nyelv különösen kedveli a diminutívumokat, s ezek képzésére leggyakrabban alkalmazza az <ude, nom. <ud (finn <ue, ye, n. <ut, yt) képzőt: *südaimude* (n. <ud) : f. *sydäme* szív | *poigude* : f. *poika* fiú | *kivude* : f. *kive* kő | *koorude* f. *koore* héj | *järüude* : f. *järve* tó | *kaskude* : f. *kaske* irtásföld.

Ezenkívül igen szokott diminutív képző még az <ise, éjsz. vepsz <ize, ise) nom. <ine (f. <ise, n. inen) : *akaiše* : f. *akka* asszony | *härgaiše* : f. *härkä* ökör. — Továbbá egy másik diminutív képzővel összetéve : -koise, -kaiše (n. -koine, -kaine) : *külakoiše* : f. *kylä* falu | *norikaiše* : f. *nuorukaise* ifjú.

Ritkább dimin. képző az *-i*, melynek a nyugati finnben már csak némi nyoma van meg: *reboi* (éjsz. *rebuoi*): f. *repo* róka | *kukoi*: f. *kukko* kakas.

A *-hise*, *-llise* nom. poss. képzőnek *i*-je a délibb vepszben meg van nyújtva: *-hīse*, *-llīse* (n. *-hīne*, *-llīne*): *vigahīse*: f. *vikaise* hibás | *edellīse*: f. *edellise* előbbi | *peitolīse*: f. *peitollise* titkos.

A *-hše* képző első tekintetre a *-kse* diminutív képző változatának, s így az *-īše* eredetibb alakjának volna tartható; azonban az *š* egy megvolt *i*-re enged következtetni (l. fent) s így valószínű, hogy a *-hše* képző *-hīše*-ből (= f. *-hise*) vonódott össze a már leírt módon: *humalahše* (n. *-hne*): f. *humalaise* részeg | *jumalahše*: f. *jumalaise* istenes | *kibedahše*: f. *kipeä* beteg.

A nomen abstractum képzője a délibb vepszben *<use* (nom. *<us*), az éjszakiban *<ude*, *üde* (nom. *<us*, *üs*) (f. *<ute*, *yte* v. *<uite*, *<yute*, nom. *<us*, *ys*, *uus*, *yys*): *süvuse*: f. *syvvyte* mélység | *selgtuse* (*selgeduse): f. *selkeyte* világosság | *leveduse*: f. *leveyte* szélesség | *märguse*: f. *märkyte* nedvesség. Éjsz.: *hüvüde*: (n. *hüvüs*): f. *hyvvyte* jóság | *pidude* (n. *pidus*): f. *pituute* hosszúság. — A *jaloduse* «fräckhet, arczátlanság» szó valószínűleg a *-da* képzős melléknévek analogiájára készült, *jalo*-tól. — Előfordúl, úgy látszik, a délibb vepszben is az *<ude* alak (mely kétségkívül eredetibb, mint az *<use*), csak az a baj, hogy az *<ude* alakra nem találtam több példát egynél: *hüvude*=f. *hyvvyte* jóság (Ahlqvistnak *Murteiskirja*-jában; de ugyanő az *Anteckningar*-ban *hüvuse* alakban hozza föl a «jóság» szót).

Az éjszaki vepszben használatos még: *-ttšu*, pl. *hebottšu* kanca: *hebo* ló | *gurbattšu* púpos-hátú: *gurba* púp.

A *d e v e r b a l i s* névszóképzések közt legfontosabbak a *-da* és a *-ge* képzős *n o m e n v e r b a l é k*, melyek a megfelelő finn szavaknak teljesebb alakjait tüntetik föl.

-da: *korgeda* (n. *korged*): f. *korkea* magas | *valgeda*: f. *valkea* fehér | *sageda*: f. *sakea* sűrű | *lageda*: f. *lakea* sík.

-ge, eredetibb alakja a f. *-he* nomen actionis képzőnek: *sidege* (n. *sideh*): f. *sitche*, *sitce* (n. *side'*) kötélék | *puhege*: f. *puhehe*, *puhee* (n. *puhe'*) beszéd.

Egy kölcsönvett képzője is van a vepsz nyelvnek: az orosz *никъ* (-*nik*), mely névszókhoz járúl: *liha-nika* (n. *-nik*) mészáros | *kalanika* (n. *-nik*) halász | *kelenika* (n. *-ník*) fecsező | *abunika* (n. *-nik*)

segéd || Éjsz. vepsz *-nukka, -nikkä* (nom. *-nikk*): *metšnikka* vadász | *päivnikkä* napszámos. — V. ö. finn *-niekka*.

Névragozás.

A casus-ragok következők:

- Nom. —; tb. *-d* (*t*): f. *-t*.
 Acc. *-n*: f. *-n*; tb. *-d* (*t*): f. *-t*.
 Gen. *-n*: f. *-n*: tb. (Onega mellékén) *-ide*; (Ojat mell.) *-iden*; (éjsz. vepsz) *-in, -iden*.
 Instr. *-n* (csak adverbiumokon fordul elő, pl. éjsz. *üksin* egyedül | *dälguoin* gyalog.)
 Ess. *-nn*; éjsz. *-na, -nä, -n*: f. *-na, nä*.
 Part. *-d* (*t*), *-da, -dä*: f. *-ta, -tä; -a, -ä*.
 Transl. *-ks*; tb. rendszeren *-kš*: f. *-ksi* (*-kse*).
 Comit. (a délibb vepszben nem fordul elő; az éjszakiból is csak egy példát hoz föl Genetz: *kaikkineh*: f. *kaikkineen* mindenestül.)
 Abess. *-ta*; az éjsz. vepszben suffixum előtt *-tta, -ttä*: f. *-tta, -ttä*.
 Prolat. *-tši* (csak adverbiumokon és postpositiókon fordul elő, pl. *siritši*, éjsz. *tšurattši*: f. *sivutse* mellett el.): f. *-tse*.
 Iness. *-s, -š*: f. *-ssa, -ssä*.
 Elat. *-s, -š*: f. *-sta, -stä*.
 Illat. *-he, -ha, -hu*; éjsz. *-h, -i, -u, -ze* vagy pótló nyújtás: f. *-sen, -h-n, -'n*.
 Adess. *-l*; éjsz. *-ll* (suffixum előtt *-lla*): f. *-lla, -llä*.
 Ablat. *-l*; éjsz. *-ll* (suffixum előtt *-lla*): f. *-lta, -ltä*.
 Allat. *-le, -l*; éjsz. néha *-lle* is: f. *-lle*.

A mi az inessivus és elativus egyformaságát illeti, megemlítjük, hogy a vót dialectusban *st* helyett sok esetben *ss-t* ejtenek, pl. *vassaa*: f. *vastaan* ellen | *kullass*: f. *kullasta* aranyból. Valószínű tehát, hogy a vepsz elativusi rag is így származott a teljes alakból: *-sta, -st, -ss, -s*. Az éjszaki vepszben még elő is tűnik az *-ss* alak, mikor a szóhoz suffixum járul: *itšessäh*: f. *itšestään* magából. — Megjegyezhetjük mellesleg még azt is, hogy az elativus és inessivus ragja a suojärvi-i dialektusban is egyforma, t. i. *-s, -z*,

ritkábban: *-ssa*.¹⁾ S ugyanott egyezik az ablativus ragja is az adessivuséval (vagy allativuséval), mint a vepszben, csakhogy Suojär-
viben még a teljesebb alakot találjuk; *suolla*: f. *suolta*; *suolleni*:
f. *suoltani*.

Hogy az elativust és ablativust megkülönböztessék a hason-
alakú inessivustól és adessivustól, a vepszben sokszor a *pai* v. *päi*
(éjsz. v. *piei*, *piäi*) névutót adják az előbbiekhöz, pl. *mas-pai* föld-
ből | *pul-pai* fától. — Az illativushoz is járúl gyakran egy névutó:
sai (éjsz. *suoe*), mely azonban semmi értelem-módosulást nem esz-
közöl. Az előbbi Lönnrot a f. *päin*-vel, az utóbbit pedig a f. *saakka*-
val egyezteti.

A többes-számi genitivusban mindig az *-ite* (vepsz *-ide*) kép-
zős tö használtatik, és az *-ide* soha sem gyengül *-i'e* (*-je*)-vé mint
a finnben, sem pedig *-itte*-vé nem erősödik; vepsz *sildode*: f. *sil-
tojen* | *kaloide*: f. *kalojen*.

Ragozási példák (az onegai dialektusból:

	Sing.	Plur.
1. Tő:	<i>ma</i>	<i>mad, maide, mai.</i>
Nom.	<i>ma föld</i>	<i>mad</i>
Acc.	<i>man</i>	<i>mad</i>
Gen.	<i>man</i>	<i>maide (ojati: maiden)</i>
Instr.	—	—
Ess.	<i>mann</i>	<i>mainn</i>
Part.	<i>mad</i>	<i>maid</i>
Transl.	<i>maks</i>	<i>maikš</i>
Comit.	—	—
Abess.	<i>mata</i>	<i>maita</i>
Prolat.	—	—
Iness.	<i>mas</i>	<i>maiš</i>
Elat.	<i>mas</i>	<i>maiš</i>

¹⁾ Éppen ellenkezőleg, elativusi alakja van az inessivusnak a csere-
miszben, pl. *kudošto*, *-šta* (eredb. *-šno*, *-šna* helyett) otthon; *olašte*, *-šta* város-
ban. Van erre eset a mordvinban is: *onsne* és *onsto* álomban; *šista*, *čiste*
napon. (V. ö. m. *disznó* és *disztú*.) Az éjsz. lappban szintén *-st* az iness.
ragja, míg a déli lapp az eredetibb *-sne* alakot tünteti föl. Az *sn* — *st* vál-
tozás a török (jakut, kirgiz) nyelvekben is gyakori.

Illat.	<i>maha</i> ¹⁾	<i>maihe</i>
Adess.	<i>mal</i>	<i>mail</i>
Ablat.	<i>mal</i>	<i>mail</i>
Allat.	<i>male</i>	<i>maile</i>

---

2. Tő:	<i>sulga</i>	<i>sulgad, sulgide, sulgi.</i>
Nom.	<i>sulg toll</i>	<i>sulgad</i>
Acc.	<i>sulgan</i>	<i>sulgad</i>
Gen.	<i>sulgan</i>	<i>sulgide</i>
Ess.	<i>sulgann</i>	<i>sulginn</i>
Part.	<i>sulgad</i>	<i>sulgid</i>
Transl.	<i>sulgaks</i>	<i>sulgiks</i>
Abess.	<i>sulgata</i>	<i>sulgita</i>
Iness.	<i>sulgas</i>	<i>sulgis</i>
Elat.	<i>sulgas</i>	<i>sulgis</i>
Illat.	<i>sulgha</i>	<i>sulgihe</i>
Adess.	<i>sulgal</i>	<i>sulgil</i>
Ablat.	<i>sulgal</i>	<i>sulgil</i>
Allat.	<i>sulgate</i>	<i>sulgile</i>

---

3. Tő:	<i>kala</i>	<i>kalad, kaloide, kaloi.</i>
Nom.	<i>kala hal</i>	<i>kalad</i>
Acc.	<i>kalan</i>	<i>kalad</i>
Gen.	<i>kalan</i>	<i>kaloide</i>
Ess.	<i>kalann</i>	<i>kaloinn</i>
Part.	<i>kalad</i>	<i>kaloid</i>
Transl.	<i>kalaks</i>	<i>kaloiks</i>
Abess.	<i>kalata</i>	<i>kaloita</i>
Iness.	<i>kalas</i>	<i>kalois</i>
Elat.	<i>kalas</i>	<i>kalois</i>
Illat.	<i>kalaha</i>	<i>kaloihe</i>
Adess.	<i>kalal</i>	<i>kaloil</i>
Ablat.	<i>kalal</i>	<i>kaloil</i>
Allat.	<i>kalale</i>	<i>kaloile.</i>

¹⁾ Illat. alakok az éjsz. vepszből: *muah* : f. *maahan* földbe | *pilvee* : f. *pilveen* felhőbe | *lähtegei* : f. *lähteesen* forrásba | *küläu* : f. *kylään* faluba; *pattšahaze* : f. *patsaasen* szoborba.

4. Tő:	<i>valgeda, korgeda</i>	<i>valgtad, valgtide, valgti ; korttad, korttide, kortti.</i>
Nom.	<i>valged világos korged magas</i>	<i>valgtad korttad</i>
Acc.	<i>valgtan, korttan</i>	<i>valgtad, korttad</i>
Gen.	<i>valgtan, korttan</i>	<i>valgtide, korttide</i>
Ess.	<i>valgtann, korttann</i>	<i>valgtinn, korttinn</i>
Part.	<i>valgtad, korttad</i>	<i>valgtid, korttid</i>
Transl.	<i>valgtaks, korttaks</i>	<i>valgtikš, korttikš</i>
Abess.	<i>valgtata, korttata</i>	<i>valgtita, korttita</i>
Iness. } Elat. }	<i>valgtas, korttas</i>	<i>valgtiš, korttiš</i>
Illat.	<i>valgtaha, korttaha</i>	<i>valgtihe, korttihe</i>
Adess. } Ablat. }	<i>valgtal, korttal</i>	<i>valgtil, korttil</i>
Allat.	<i>valgtale, korttale</i>	<i>valgtile, korttile.</i>
<hr/>		
5. Tő:	<i>lindu</i>	<i>lindud, lindide, lindī</i>
Nom.	<i>lind madár</i>	<i>lindud</i>
Acc.	<i>lindun</i>	<i>lindud</i>
Gen.	<i>lindun</i>	<i>lindide¹⁾</i>
Ess.	<i>lindunn</i>	<i>lindinn stb.,</i>
<hr/>		
6. Tő:	<i>lähtege</i>	<i>lähtked, lähtkide, lähtki.</i>
Nom.	<i>lähteh lék</i>	<i>lähtked</i>
Acc.	<i>lähtken</i>	<i>lähtked</i>
Gen.	<i>lähtken</i>	<i>lähtkide</i>
Ess.	<i>lähtkenn</i>	<i>lähtkinn stb.</i>
<hr/>		
7. Tő:	<i>armaha</i>	<i>armhad, armhide, armhi.</i>
Nom.	<i>armas kedves</i>	<i>armhad</i>
Acc.	<i>armhan</i>	<i>armhad</i>
Gen.	<i>armhan</i>	<i>armhide</i>
Ess.	<i>armhann</i>	<i>armhinn stb.</i>

¹⁾ A tővégi *u* az onegai vepszben a rákövetkező *i*-vel hosszú *ī*-vé olvad össze; az ojatiban megmarad.

A c o m p a r a t i v u s képzője *-mba* (nom. *-mb*). A superlativus úgy képeztetik, mint az oroszban, t. i. a *samī* (or. самы́й) szó tétetik a pozitívus elé, pl. *samī kuiv* legszárazabb; ámbár úgy látszik, hogy az *-imba* képzős superlatívus sem egészen ismeretlen, legalább az ojat-melléki vepszeknél, pl. *tobjin* (tő: *tobjimba* legnagyobb. Az éjszakiaknál *-ima* képzőjű superlatívusok fordulnak elő, pl. *nuorimale*: f. *nuorimmalle* a legifjábbnak. Az *-ima* kétségtől eredetibb *-imma*, és továbbá *-imba*-ból való.

A s z e m é l y - n é v m á s o k a délibb vepszben: *mina* én, *sina* te, *hän* ő; *mö* mi, *tö* ti, *hö* űk. Ragozásuk:

Sing.

Nom.	<i>mina, sina, hän</i>
Acc.	<i>minuin, sinuiš, häneze</i>
Gen.	<i>minuin, sinuiš, häneze</i>
Ess.	<i>minunain, sinunaiš, hänenaze</i>
Part.	<i>mindäin, sindäiš, händaze.</i>
Transl.	<i>minuksein, sinukseiš, hänekseze.</i>
Abess.	<i>minutain, sinutaiš, hänetaze.</i>
Iness.	} <i>minusain, sinusaiš, hänesaze.</i>
Elat.	
Illat.	<i>minuhuin, sinuhuiš, häneheze.</i>
Adess.	} <i>milain (minain), silaiš, hänelaze.</i>
Ablat.	
Allat.	<i>milein (minein), sileiš, häneleze.</i>

Plur.

Nom.	<i>mö, tö, hö.</i>
Acc.	<i>meidemoi, teidetei, heideze.</i>
Gen.	<i>meidemoi, teidetei, heideze.</i>
Ess.	<i>meinamoi, teinatei, heinaze.</i>
Part.	<i>meidamoi, teidatei, heidaze.</i>
Transl.	<i>meikšemoi, teikšetei, heikšeze.</i>
Abess.	<i>meitamoi, teitatei, heitaze.</i>
Iness.	} <i>meišamoi, teišatei, heišaze.</i>
Elat.	
Illat.	<i>meihemoi, teihetei, heiheze.</i>
Adess.	} <i>meilamoi, teilatei, heilaze.</i>
Ablat.	
Allat.	<i>meilamoi, teiletei, heileze.</i>

A délibb vepszben tehát a személy-névmások casus-alakjaihoz mindig hozzájárul az illető személynek megfelelő suffixum. Az éjszaki vepszben ez csak némely esetben történik; így pl. Pyhäjärviben következő a személy-névmások ragozása: ¹⁾

Sing.

Nom.	<i>minä, sinä, hän.</i>
Acc. Gen.	<i>minun, sinun, hänen.</i>
Part.	<i>minud, sinud v. sinudaiš hänt v. händäh v. hänttäh.</i>
Iness. Elat.	— — <i>hänes</i>
Adess. Ablat.	<i>minul v. minullaiin, sinul, hänel v. hänelläh.</i>
Allat.	<i>minule v. minulleiin, sinule v. sinulleiš, häncle v. hänelleh.</i>

Plur.

Nom.	<i>müö, tüö, hüö</i>
Acc. Gen.	<i>meiden</i> ²⁾
Part.	<i>meid</i>
Adess. Ablat.	<i>meil v. meill</i>
Allat.	<i>meile.</i>

Sununsuu-ban és Mundjärvben megint másféle a személy-névmások ragozása:

Sing.

Nom.	<i>mina, šina, hän.</i>
Gen. Acc.	<i>minun, šinun, hänen.</i>
Part.	<i>mindai, šindai, händäi</i>
Iness. Elat.	<i>minus, šinus, hänes.</i>
Illat.	<i>minuu, šinuu, hänee.</i>
Adess. Ablat.	<i>millai, šillai, hälläi.</i>
Allat.	<i>millei, šillei, hällei.</i>
Translat.	<i>minuks, šinuks, häneks</i>
Abess.	<i>minuttai, sinuttai, hänettäi.</i>

¹⁾ A paradigma nem teljes, mert Genetz csak nagyon rövid ideig tartózkodott a vepszek közt, s így nem észlelhetett minden alakot.

²⁾ *tüö* és *hüö* ragozása egészen olyan, mint a *müö*-é.

		Plur.	
Nom.	<i>müö, tüö, hüö</i>	Illat.	<i>meihe</i>
Gen. Acc.	<i>meiden stb.</i>	Adess. Ablat.	<i>meill</i>
Part.	<i>meid</i>	Allat.	<i>meile.</i>
Iness. Elat.	<i>meis</i>		

A birtokos megjelölése a birtokon nem történik a vepsz nyelvben,¹⁾ valamint nem történik a livben s az észtnben sem. A birtokos suffixumok meg vannak ugyan, de ezek csak a személy- és a reflexiv névmás casus-alakjaihoz járúlnak, mint a paradigmák mutatják. Ez előfordúl dialectice a finnben is, sőt elvétve az irodalomban is találkozhatunk ilyen alakokkal, mint *minuani* engem, *minulleni* nekem. A mordvinban pedig ez egész rendszeren történik mint pl. *moñde-n* tőlem | *toñde-t* tőled | *soñde-nza* tőle.

A mi a vepsz nyelvnek ezen sajátosságát illeti, hogy t. i. a birtokost nem teszi ki személyraggal a birtokon, hanem csak jelzővel jelöli (*käzi sinun* kezéd | *ittseh poigale* v. *omale poi-gale* fiának): megjegyyezhetjük azt, hogy a birtokragozás már a finnben is kezd némileg «romlásnak indulni», bár még csak nagyon csekély mértékben (v. ö. az efféléket: *teidän isäntä* a ti gazdátok; *meidän maassa* a mi országunkban stb.) — Az orosz karjalai dialektusban még használatban vannak ugyan a birtokosragok, de már sokkal gyéribben, mint a finnben, sőt majdnem éppen nem használhatnák, ha a főnévi birtokszónak jelzője személy-névmás genitívusban, pl. *miun toatto* az én atyám; *siun kodä* a te otthonod.

A reflexiv-névmás *itše* rendszeren ragoztatik, és ép úgy mint a személy névmások sokszor személyragokkal áll.

A mutatónévmások a következők: *se* (éjsz. *še*) az | *seše* v. *sešo* ugyanaz | *ietse* ez | *mugoi*, *mugoitte* (tő: *mugoitse*) olyan | *ningoine* (tő: *ningoisse*) olyan, amolyan. Ezek közül *mugoitte* és *ningoine* a többi névszók módjára ragoztatik; a *se* és *ietse* ragozása pedig a következő:

	Sing.	Plur.
Nom.	<i>se, ietse</i>	<i>ned, iened</i>
Acc.	<i>sen, ietsen</i>	<i>ned, iened</i>

¹⁾ Csak az éjsz. vepszben van ennek nyoma néhány adverbiummá merevült szóban: *jürilleh* vissza: f. *jürjilleen* | *endžellai* előbbi állapotában: f. *entiselläin* | *keskenah*: maguk közt: f. *keskenänsä*.

Gen.	<i>sen, úetsen</i>	<i>nide, ñenide</i>
Ess.	<i>sin, úetsin</i>	<i>nin, ñenin</i>
Part.	<i>sida, úetsida</i>	<i>nid, ñenid</i>
Transl.	<i>sikš, úetsikš</i>	<i>nikš, ñenikš</i>
Abess.	<i>sita, úetsita</i>	<i>nita, ñenita</i>
Iness. } Elat. }	<i>siš, siid¹⁾</i>	<i>niš, ñeniš</i>
Illat.	<i>sihe, úetsihe</i>	<i>nihe, ñenihe</i>
Adess.	<i>sil, úetsil</i>	<i>nil, ñenil</i>
Ablat.	<i>sil, úetsil</i>	<i>nil, ñenil</i>
Allat.	<i>sile, úetsile</i>	<i>nile, ñenile.</i>

A kérdő és vonatkozó névmások ezek: *kudama* (nom. *kudam*) mely, ki | *mitše* (nom. *mitte*) milyen | *kene* (nom. *ken*) ki | *mi mi*. Ragozásuk szabályszerű.

Határozatlan névmások: *eräse* (nom. *eräs*) egy másik | *koje-kene* (nom. *k.-ken*) valaki | *koje-mi* valami | *kenni akárki* | *mini akármi* | *ni-kene* (nom. *ni-ken*) senki | *ni-mi* semmi | *kaiikutše* (nom. *kaiikutte*) mindegyik, mindenféle.

A számnevek ről csak annyi a megjegyezni valónk, hogy a sorszámnevek a délibb vepszben teljesebb alakot tüntetnek föl, mint a finn irodalmi nyelvben, pl. *kolmans*: f. *kolmas* (tő: *kolmante*) harmadik | *viidens*: f. *viides* (tő: *viidente*) ötödik | *kuudens*: f. *kuudes* (tő: *kuudente*) hatodik stb. Az éjsz. vepszben e számvevek nominativusa *-iš, -š*, vagy *é-re* végződik, pl. *kolmaiš, kolmaš, kolmaž* harmadik.

I g e.

Az igék képzése több sajátsgot mutat föl.

Leggyakoribb igeképző az inchoativ és conativ értelmű *-skande, -šskande*, éjsz. vepsz *-šskande, -škade* (*-sk + nd*): *kanda-* hordani: *handašskande-* hordani kezdeni | *elä-* élni; *eläšskande-* élni kezdeni | *jokse-* futni; *joksešskande-* futni kezdeni | *tule-* jönni: *tulešskande-* jönni kezdeni v. akarni.

¹⁾ Az elativusi alak: *siid* használatos inessivusi értelemben is. V. ö. a fentebbi jegyzetet.

Ugyanezen elemekből áll a *-skende* képző, mely Lönnrot szerint «valami határozatlanságot ad az alape fogalmának»: *ambu-löni*: *ambuskende-* | *nouse-* emelkedni: *nouseskende-*.

C a u s a t i v képzőkben gazdagabb a vepsz nyelv, mint a finn. A rendes *-ta* (= f. *-tta*) képzőn kívül van még:

1. *-soita*, *-seita*, éjsz. vepsz; *-zoita-*: *alensoita-*: f. *alenta-* leszállítani | *tühjensoit-*: f. *tyhjentä-* üríteni | *levenseit-*: f. *leventä-* szélesíteni, terjeszteni.

2. *-skoita*: *kehuskoit-*: f. *kiehutta-* fölforralni. Ugyanez szerepel mint vmivé tevést jelentő denominatív igeképző is: *madala* alacsony: *madalskoita-* alacsonynyá tenni.

3. *-toita*, *teita*: *koletoit-*: f. *kuoletta-* megölni | *pölgastoit-*: *pölästyttä-* megijeszteni | *selgitoit-*: f. *selittä-* világosítani | *ujutoit-*: f. *uitta-* úsztatni.

A vepsz <*aida*-, *äida*- képzőben megtaláljuk a finn <*aia*-, *äia*- képző teljesebb alakját: *kargaida-* táncolni: f. *karkaja-*, *karkaa-* | *lūkaida-*, *lūkäida-* tolni, taszítani: f. *lykkäi-*.

A ragozásban megtaláljuk az optativuson kívül a finn nyelv minden mód- és időalakját. Ezekon kívül van a vepsz igéknek még egy külön módalakjuk a lehetőség kifejezésére, melyet Lönnrot *modus eventivus*-nak nevez, mely azonban nem nagyon gyakori; legalabb Genetz az éjsz. vepszben éppen nem találta. Képzője: *-neiši*, tehát a concessivus és conditionalis képzőjének összetétele; pl. *andneišin* «talán adhatnék». Sajátságos alakok továbbá az ilyenek: *mönuišin* eladtam volna | *tehnuišin* megfizettem volna | *katsnuišin* láttam volna; éjsz. vepszben: *noznuižin* emelkedtem volna | *maksanuižin* fizettem volna. Ezek a conditionalis praeteritum-alakjai, melyek a finn irodalmi nyelvben nem találhatók.

Az indicativus praeteritumának jegye, mint a finnben is: *-i*, de ez az egyes-szám 3. személyében sokszor elmarad, pl. *vargast*: f. *varasti* lopa | *kadot*: f. *kadotti* elveszte | *lend*: f. *lensi* röpüle | *läks*: f. *läksi* indula. — De: *jäi*: f. *jäi* marada | *tuli*: f. *tuli* jöve | *söti*: f. *syötti* etete | *polti*: f. *polti* égete, stb.

Személyragok:

Sing. 1. *-n*; 2. *-d*; 3. *-b*; éjsz. vepsz *-v*, *-u*, *-ü*

Plur. 1. *-m*, *-mei*, *-mai*, éjsz. *-mme*; 2. *-d*, *-tei*, éjsz. *tte*; 3. *-ba*; azomban a többes-számi harmadik személy helyett rendszeren a személytelen (határozatlan többesi alanyra mutató) alak használ-

tatik, mint a karjalai dialektusban, pl. *andaba* és *andtas* adnak *andoiba* és *andtihe* adának.

Ragozási példák.

A) Határozott alany személyes igeragozás. (*Activum*.)

a) az Ojat-vidéki vepszben.

1. Igető: *anda-* adni.

Indicativus:		Indicativus:	Concessivus.
Præsens.		Præteritum.	
S. 1. <i>andan</i>	S. 1. <i>andoin</i>	S. 1. <i>andanen</i>	
2. <i>andad</i>	2. <i>andoid</i>	2. <i>andaned</i>	
3. <i>andab</i>	3. <i>andoi</i>	3. <i>andanob</i> ¹⁾	
Pl. 1. <i>andamai</i>	Pl. 1. <i>andoimai</i>	Pl. 1. <i>andnemai</i>	
2. <i>andatei</i>	2. <i>andoitei</i>	2. <i>andnetei</i>	
3. <i>andaba</i> v. <i>and-</i> <i>tas.</i>	3. <i>andoiba</i> v. <i>and-</i> <i>tihe</i>	3. <i>andneba</i> vagy <i>andtanes</i>	
Conditionalis:		Conditionalis:	Eventivus:
Præsens.		Præteritum.	
S. 1. <i>andaišin</i> ²⁾	S. 1. <i>andnuišin</i>	S. 1. <i>andneišin</i>	
2. <i>andaišid</i>	2. <i>andnuišid</i>	2. <i>andneišid</i>	
3. <i>andaiš</i>	3. <i>andnuiš</i>	3. <i>andneiš</i>	
Pl. 1. <i>andaišimai</i>	Pl. 1. <i>andnuišimai</i>	Pl. 1. <i>andneišimai</i>	
2. <i>andaišitei</i>	2. <i>andnušitei</i>	2. <i>andneišitei</i>	
3. <i>andaišiba</i> v. <i>andtaiš</i>	3. <i>andnuišiba</i>	3. <i>andneišiba</i> v. <i>andtaneiš</i>	
Imperativus:			
S. 2. <i>anda</i>	Pl. 2. <i>andkatei(-ze), andkad</i>		
3. <i>andkaha</i>	3. <i>andkaha, andtakaha.</i>		
Pl. 1. <i>andkamai, andkam</i>			

¹⁾ A rövid *e* az utolsó szótagban, kivált *-n*, *-b* és *-v(u)* előtt gyakran *o-ra* (*ö-re*) változik, pl. *hänon*, *tulon* (= *hänen*, *tulen*), *peznöu* (= *pesnee*).

²⁾ Lönnrotnál a conditionalisban és eventivusban mindenütt *-isi van*; minthogy azonban — mint már fennebb megjegyeztem — az *i* után álló *s* rendszeren *š*-nek hangzik, s az Ahlqvist által kiadott szövegekben a conditionalis és eventivus alakok *-iši*-vel vannak, én is így irtam az egész ragozáson át.

2. Igető: *salbada-* (csonka tők: *salba-* és *salpta-*) zární.

Indicativus: Præsens.	Indicativus: Præteritum.	Concessivus:
S. 1. <i>salptan</i>	S. 1. <i>salpsin</i> (e. h. <i>salptin</i>)	S. 1. <i>salbanen</i>
2. <i>salptad</i>	2. <i>salpsid</i>	2. <i>salbaned</i>
3. <i>salptab</i>	3. <i>salbais</i> ¹⁾	3. <i>salbanob</i>
Pl. 1. <i>salptamai</i>	Pl. 1. <i>salpsimai</i>	Pl. 1. <i>salbanemai</i>
2. <i>salptatei</i>	2. <i>salpsitei</i>	2. <i>salbanetei</i>
3. <i>salptaba</i> v. <i>salbatas.</i>	3. <i>salpsiba</i> v. <i>salbatihe</i>	3. <i>salbaneba, salbatanes.</i>

Conditionalis: Præsens.

S. 1. <i>salptaišin</i>	Pl. 1. <i>salptaišimai</i>
2. <i>salptaišid</i>	2. <i>salptaišitei</i>
3. <i>salptaiš</i>	3. <i>salptaišiba</i> , v. <i>salbataiš</i>

Conditionalis: Præteritum.

S. 1. *salbanušišt*.

Eventivus

S. 1. <i>salbaneišin</i>
2. <i>salbaneišid</i>
3. <i>salbaneiš</i>
Pl. 1. <i>salbaneišimai</i>
2. <i>salbaneišitei</i>
3. <i>salbaneišiba, salbataneiš</i>

Imperativus.

S. 2. <i>salpta</i>
3. <i>salbakkaha</i> (e. h. <i>salbakkaha</i>)
Pl. 1. <i>salbakkamai</i> v. <i>salbakkam</i>
2. <i>salbakkatei(ze)</i> , <i>salbakkad</i>
3. <i>salbakkaha, salbatakaha.</i>

3. Igető: *tege-* tenni.

Indicativus: Præsens.	Indicativus: Præteritum.	Concessivus.
S. 1. <i>tegen</i>	S. 1. <i>tegin</i>	S. 1. <i>tehen</i>
2. <i>teged</i>	2. <i>tegid</i>	2. <i>tehed</i>
3. <i>tegeb</i>	3. <i>tegi</i>	3. <i>tehnob</i>

¹⁾ E. h. *salbasi (*salbati). Ez éppen olyan változás, mint mikor a 2. sz. birtokos rag *-si* változik *-is-re* (*-is-re*); v. ö. fentebb.

Pl. 1. <i>tegemai</i>	Pl. 1. <i>tegimai</i>	Pl. 1. <i>tehnemai</i>
2. <i>tegetei</i>	2. <i>tegittei</i>	2. <i>tehnetei</i>
3. <i>tegeba, tehtas</i>	3. <i>tegiba, tehtihe</i>	3. <i>tehneba, tehta- nes.</i>
Conditionalis.	Conditionalis.	Imperativus.
Præsens.	Præteritum.	
S. 1. <i>tegeišin</i>	S. 1. <i>tehnuišin</i>	S. 2. <i>tege</i>
2. <i>tegeišid</i>	2. <i>tehnuišid stb.</i>	3. <i>tehkaha</i>
3. <i>tegeiš</i>		Pl. 1. <i>tehkamai, teh- kam</i>
Pl. 1. <i>tegeišimai</i>	Eventivus.	2. <i>tehkatei, teh- kad</i>
2. <i>tegeišitei</i>	Pl. 1. <i>tehneišin</i>	3. <i>tehkaha, tehta- kaha.</i>
3. <i>tegeišiba, teh- taiš</i>	2. <i>tehneišid stb.</i>	

b) az éjszaki vepszben (Sununsuu).

Tő: *anda-, peze- (pese-), salbada-*.

	Indicativus. Præsens.	
S. 1. <i>andan</i>	<i>pezen</i>	<i>salbadan</i>
2. <i>andad</i>	<i>pezed</i>	<i>salbadad</i>
3. <i>andau</i>	<i>pezöu</i>	<i>salbadau</i>
Pl. 1. <i>andamme</i>	<i>pezemme</i>	<i>salbadamme</i>
2. <i>andatte</i>	<i>pezette</i>	<i>salbadatte</i>
3. <i>anttau.</i>	<i>pestäu</i>	<i>salbatau.</i>

Præteritum.

S. 1. <i>anduoin</i>	<i>pežin</i>	<i>salbažin</i>
2. <i>anduid</i>	<i>pežid</i>	<i>salbažid</i>
3. <i>andui</i>	<i>peži</i>	<i>salbaž</i>
Pl. 1. <i>anduoimme</i>	<i>pežimme</i>	<i>salbažimme</i>
2. <i>anduoitte</i>	<i>pežitte</i>	<i>salbažitte</i>
3. <i>antlii</i>	<i>pešišii</i>	<i>salbatlii</i>

Concessivus.

S. 1. <i>andanen</i>	<i>peznen</i>	<i>salba(da)nnen¹⁾</i>
2. <i>andaned</i>	<i>pezned</i>	<i>salba(da)nned</i>
3. <i>andanou</i>	<i>peznöu</i>	<i>salba(da)nnou</i>

¹⁾ Az n a harmadik szótagra eső mellékhangsúly hatása alatt lesz hosszúvá.

Pl. 1. <i>andane nme</i>	<i>peznemme</i>	<i>salba(da)nmemme</i>
2. <i>andanette</i>	<i>peznette</i>	<i>salba(da)nnette</i>
3. <i>anttanou</i>	<i>pestänöu</i>	<i>salbatannou</i>

Conditionalis.

S. 1. <i>andaižin</i>	<i>pežüžin¹⁾</i>	<i>salbadaižin</i>
2. <i>andaižid</i>	<i>pežüžid</i>	<i>salbadaižid</i>
3. <i>andaiž</i>	<i>pežüž</i>	<i>salbadaiž</i>
Pl. 1. <i>andaižimme</i>	<i>pežüžimme</i>	<i>salbadaižimme</i>
2. <i>andaižitte</i>	<i>pežüžitte</i>	<i>salbadaižitte</i>
3. <i>anttaiš</i>	<i>pestäiš</i>	<i>salbataiš</i>

Imperativus.

S. 2. <i>anda</i>	<i>peze</i>	<i>salbada</i>
2. <i>ankkai</i>	<i>peskäi</i>	<i>salbakkai</i>
Pl. 1. <i>ankka müö</i>	<i>peskäm müö</i>	
2. <i>ankkate</i>	<i>peskätte</i>	<i>salbakkate</i>
3. <i>ankkai (ank- kat)</i>	<i>anda pestäü, peskäi</i>	<i>anda salbatäu.</i>

B) Határozatlan többesi alanyra mutató igeragozás (Passivum impersonale).

a) az Ojat-vidéki vepszben.

Ind. præs.	<i>andtas, salbatas, tehtas</i>
Ind. præt.	<i>andtihe (anthe), salbatihe, tehtihe</i>
Concess.	<i>andtanes, salbatanes, tehtanes</i>
Condit.	<i>andtaiš, salbataiš, tehtaiš</i>
Event.	<i>andtaneiš, salbataneiš, tehtaneiš</i>
Imperat.	<i>andtakaha, salbatakaha, tehtakaha</i>

b) az éjszaki vepszben.

Ind. præs.	<i>anttau, pestäü, salbatau²⁾</i>
Ind. præt.	<i>antti, peštšii, salbattii</i>
Concess.	<i>anttanou, pestünöu, salbatannou</i>

¹⁾ A praeteritumi *-i* előtt elvész a *tö* vég *e*-je; a conditionalisi *i* előtt azonban *i*-re változik.

²⁾ Ezen alakok Mundjärven és Sununuuban használatosak. Pyhäjärven nem *u, i* járúl a passiv töhöz, hanem *-h*; tehát ezek az alakok közelebb állnak a finn irodalmi nyelv alakjaihoz.

Condit.	<i>anttaiš, pestüiš, salbataiš</i>
Imperat.	<i>ankkai, anda pestäu, anda salbatau</i>

C) Reflexiv igeragozás.

A reflexiv igeragozás a vepsz nyelvben sokkal teljesebb, mint a finn irodalmi nyelvben :

a) az Ojat-vidéki vepszben.

Indicativus: Præsens.

S. 1.	<i>andamoi</i>	<i>salptamoi</i>	<i>tegemoi</i>
2.	<i>andatoi</i>	<i>salptatoi</i>	<i>tegetoi</i>
3.	<i>andase</i>	<i>salptase</i>	<i>tegese</i>
Pl. 1.	<i>andamoišei</i>	<i>salptamoišei</i>	<i>tegemoišei</i>
2.	<i>andatoišei</i>	<i>salptatoišei</i>	<i>tegetoišei</i>
3.	<i>andasesei,</i> <i>andtasesei</i>	<i>salptasesei, salbata-</i> <i>sesei</i>	<i>tegesesei, tehtasesei</i>

Indicativus: Præteritum.

S. 1.	<i>andoimoi</i>	<i>salpsimoi</i>	<i>teгимoi</i>
2.	<i>andoitoi</i>	<i>salpsitoi</i>	<i>tegitoi</i>
3.	<i>andoihe</i>	<i>salpsihe</i>	<i>tegihe</i>
Pl. 1.	<i>andoimoišei</i>	<i>salpsimoišei</i>	<i>teгимoišei</i>
2.	<i>andoitoišei</i>	<i>salpsitoišei</i>	<i>tegitoišei</i>
3.	<i>andoihesei</i> <i>andtihesei</i>	<i>salpsihesei, salbati-</i> <i>hesei</i>	<i>tegihesei, tehtihesei</i>

Concessivus.

S. 1.	<i>andnemoi</i>	<i>salbanemoi</i>	<i>tehnemoi</i>
2.	<i>andnetoi</i>	<i>salbanetoi</i>	<i>tehneto</i>
3.	<i>andnese</i>	<i>salbanese</i>	<i>tehnese</i>
Pl. 1.	<i>andnemoišei</i>	<i>salbanemoišei</i>	<i>tehnemoišei</i>
2.	<i>andnetoišei</i>	<i>salbanetoišei</i>	<i>tehnetošei</i>
3.	<i>andnes(es)ei</i> <i>andtanesei</i>	<i>salbanesesei, salbata-</i> <i>nesei</i>	<i>tehnesei, tehtanesei</i>

Conditionalis.

S. 1.	<i>andaišimoi</i>	<i>salptaišimoi</i>	<i>tegeišimoi</i>
1.	<i>andaišitoi</i>	<i>salptaišitoi</i>	<i>tegeišitoi</i>
3.	<i>andaišihe</i>	<i>salptaišihe</i>	<i>tegeišihe</i>

Pl. 1. <i>andaišimoisei</i>	<i>salptaišimoisei</i>	<i>tegeišimoisei</i>
2. <i>andaišitoisei</i>	<i>salptaišitoisei</i>	<i>tegeišitoisei</i>
3. <i>andaišihesei</i> <i>andtaišihesei</i>	<i>salptaišihesei, salba-</i> <i>taišihesei</i>	<i>tegeišihesei, tehtaiši-</i> <i>hesei.</i>

Eventivus.

S. 1. <i>andneišimoi</i>	<i>salbaneišimoi</i>	<i>tehneišimoi</i>
2. <i>andneišitoi</i>	<i>salbaneišitoi</i>	<i>tehneišitoi</i>
3. <i>andneišihe</i>	<i>salbaneišihe</i>	<i>tehneišihe</i>
Pl. 1. <i>andneišimoisei</i>	<i>salbaneišimoisei</i>	<i>tehneišimoisei</i>
2. <i>andneišitoisei</i>	<i>salbaneišitoisei</i>	<i>tehneišitoisei</i>
3. <i>andneišihesei</i> <i>andtaneišihesei</i>	<i>salbaneišihesei, sal-</i> <i>bataneišihesei</i>	<i>tehneišihesei, tehta-</i> <i>neišihesei.</i>

Imperativus.

S. 2. <i>andte</i>	<i>salbate (salptate?)</i>	<i>tegete (tehte)</i>
3. <i>andkakahase</i>	<i>salbakkahase</i>	<i>tehkahase</i>
Pl. 1. <i>andkamoišei</i>	<i>salbakkamoišei</i>	<i>tehkamoišei</i>
2. <i>andkatoisei</i>	<i>salbakkatoisei</i>	<i>tehkatoisei</i>
3. <i>andkakahasei</i> <i>andtakahasei</i>	<i>salbakkahasei, salba-</i> <i>takahasei</i>	<i>tehkahasei, tehtaka-</i> <i>hasei</i>

b) az éjszaki vepszben.

(Pyhäjärvi:)

Indicativus.		Indicativus.	
Præsens.		Præteritum.	
S. 1. <i>salbadanos</i>		S. 1. <i>salbažimos</i>	
2. <i>salbadatos</i>		2. <i>salbažitos</i>	
3. <i>salbaheze</i>		3. <i>salbažiheze</i>	
Pl. 1. <i>salbadamokseh</i>		Pl. 1. <i>salbažimokseh</i>	
2. <i>salbadatokseh</i>		2. <i>salbažitokse</i>	
3. <i>salbataheze</i>		3. <i>salbat'iheze.</i>	
Concessivus.		Conditionalis.	
S. 1. <i>salbannemos</i>		S. 1. <i>salbadaižimos</i>	
2. <i>salbannetos</i>		2. <i>salbadaižitos</i>	
3. <i>salbanneheze</i>		3. <i>salbadaižih(eze)</i>	
Pl. 1. <i>salbannemokseh</i>		Pl. 1. <i>salbadaižimokseh</i>	
2. <i>salbannetokseh</i>		2. <i>salbadaižitokseh</i>	
3. <i>salbatanneheze</i>		3. <i>salbataižiheze</i>	

Imperativus.

S. 2. <i>salbate</i>	Pl. 2. <i>salbakatokseh</i>
3. <i>salbakkahaeze</i>	3. <i>salbatakkahaeze</i>

(Viidana:)

Præteritum: S. 1. <i>sobiimos öltözém</i>
2. <i>sobiittos</i>
3. <i>sobiüh(e)</i> v. <i>sobiüze</i>
Pl. 1. <i>sobiimmákseh</i>
2. <i>sobiittakseh</i>
3. <i>sobiühoz.</i>

(Sununsuu:)

Mundjärvben és Sununsuuban részint egy *-ze'* képzős reflexiv igező van használatban.

Indicativus.

Præsens.

S. 1. <i>pezezen</i>	<i>salbadazen</i>
2. <i>pezezed</i>	<i>salbadazed</i>
3. <i>pezezőu</i>	<i>solbadazou</i>
Pl. 1. <i>pezezemme</i>	<i>salbadazemme</i>
2. <i>pezezette</i>	<i>salbadazette</i>
3. <i>pezezettäu</i>	<i>salbadazettau</i>

Præteritum.

S. 1. <i>pežiime</i> v. <i>pežiimo(i)</i>	<i>salbažiime</i> v. <i>salbažiimo(i)</i>
2. <i>pežiite</i>	<i>salbažiite</i>
3. <i>pežiühe</i>	<i>salbažiühe</i>
Pl. 1. <i>pežiimmeheze</i>	<i>salbažiimmeheze, -badažiimme</i>
2. <i>pežiitteheze</i>	<i>salbažiitteheze, salbadaziitte</i>
3. <i>pezezettii</i>	<i>salbadazettii</i>

Concessivus.

S. 1. <i>pezezennen</i>	<i>salbadazennen</i>
2. <i>pezezenned</i>	<i>salbadazenned</i>
3. <i>pezezennöu</i>	<i>salbadazennou</i>
Pl. 1. <i>pezezennemme</i>	<i>salbadazennemme</i>
2. <i>pezezennette</i>	<i>salbadazennette</i>
3. <i>pezezettänöu</i>	<i>salbadazettanou</i>

Conditionalis.

S. 1. <i>pezežiizin</i>	<i>salbadaižiime v. -mo(i)</i>
2. <i>pezežiizid</i>	<i>salbadaižiite</i>
3. <i>pezežiiz</i>	<i>salbadaižiiz</i>
Pl. 1. <i>pezežiizimme</i>	<i>salbadaižimmeheze</i>
2. <i>pezežiizitte</i>	<i>salbadaižiteheze</i>
3. <i>pezezettaiš</i>	<i>salbadazettaiš</i>

Imperativus.

S. 2. <i>pezeze</i>	<i>salbadaze</i>
3. <i>pezezekküi</i>	<i>salbadazekkai</i>
Pl. 2. <i>pezezekkät(te)</i>	<i>salbadazekkat(te)</i>
3. <i>anda pezezettäu</i>	<i>anda salbadazettäu.</i>

Alanya-mutatás nélkül való igealokok. Az infinitivus képzője *-ta, -da*, melynek *-t, -d-*je soha sem esik ki, se nem assimilálódik, mint a finnben; pl. *seišta*: f. *seisoa* (*seiso-da) állani | *olda*: f. *olla* lenni | *mänta*: f. *mennä* menni | *sanoda*: f. *sanoa* mondani. || Éjsz. vepsz: *antta*: f. *antaa*: adni | *lähttä*: f. *lähteä* indulni | *löütä* (a *t* gyengülésével a véghehezet által való szótagzárás következtében, e h. *lööttä*, eredb. *löötä-dä*): f. *löytää* találni.

Az éjszaki vepszből Genetz még ilyen különös infinitivus-alakokat hoz föl: *ostai venni* | *ottai venni* (elvenni) | *lähttäi* indulni. Ezek annyiban érdekesek, hogy vég *i*-jük (illetőleg *j*-jük: *-aj, -äj*) a *-da* (*-ta*)-féle infinitusnak elkopott lativ casusragját (*juoda* e h. *juoda'* és továbbá *juodakse*), mely már csak véghehezetképen lappang, meghallható alakban is tartotta fenn. Szintígy áll diphthongus-végi *i* előző *h* helyett pl. ezekben: *ankkai* adjon (e h. *andkai* ebből: *anda-kah[an]* = f. *antakaan, -kahan*), *pesküi* mosson (ebből: *pezekäh[än]* = f. *peskään, -kähän*); *endižellai* előbbi állapotában (e h. *endižellah[an]* = f. *entisellään, -llähän*).

A participium præs. act. képzője: *-b, -ba*: *eläba*; f. *elävä* élő | *andab*: f. *antava* adó. A participium præt. act.: *-nu, -nd, -nt*: *andnu*: f. *antanut* | *sanond*: f. *sanonut* | *kandand*: f. *kantanut* | *leent*: f. *lienyt* (ollut). — A part. præt. pass.: *-dud, -tud*: *kuuldud, kundeltud*: f. *kuultu* hallott. — Ezek közül a part. præs. act. képzője *-b, -ba* eredetibb alakot tüntet föl, mint a finn. Megvan ez az alak a livben is, pl. *imb*: f. *imevä*, szopó | *tulb*: f. *tuleva* jövő.

Az észtbén, vótban szintén *-v* van, mint a szuomiban. Azomban a szuomiban is vannak nyomai az eredetibb alaknak, pl. *käypä* kelő, *suopa* kívánó.

Átnézete a verbum infinitum alakjainak.

I. Participiumok.

1. Part. præs. act. *andab, salptab, tegeb*
2. " " pass. *andtab, salbattab, tehtab*
3. Part. præt. act. *andnu (andant), salbanu, tehnu*
[éjsz. *andanu, peznü, salbannu*]
4. Part. præs. pass. *andtud, sabatud, tehtud*
[éjsz. *anttu, pestü, salbattu*]

II. Gerundiumok.

1. Nomen actionis: *-ta, -da, -te*
Translat. *andta, salbata, tehta*
[éjsz. *antta, pestü, salbata.*]
(pass.) *antaa, salbattaa, tehtaa*
Instruct. *andten, salbaten, tehten*
Iness. *andtes, salbates, tehtes*
(pass.) *andtaiš, salbataiš, tehtaiš*
2. Nomen actionis: *-ma.*
Abess. *andmata, salptamata, tegemata*
[éjsz. *andamatta(i), pezemättä(i), salbadammatta(i)*]
Iness. és elat. *andmas, salptamas, tegemas*
[éjsz. *andamas, pezemäs, salbadammas*]
Illat. *andmaha, salptamaha, tegemaha*
[éjsz. *andamaa, pezemäü, salbadammaa*]
Abess. és abl. *andmal, salptamal, tegemal.*

A tagadó igének a vepszben teljes, bár a finntől némileg eltérő ragozása van.¹⁾

¹⁾ Teljes negatív ragozás van a lívben és vótban is; a revali észtbén a negatív ige határozóvá merevült, és minden személyben *ei* alakban fordul elő. Finnországban némely vidéken már szintén igehatározóvá merevült a tagadó ige. Így pl. a kisko-i tájszólásban minden személyben *ei*; déli Pohjanmaaban az egyes-számban ragoztatik a tagadó ige, de a többesben nem; Lappajärviben sokszor az egyes-számban is ragozatlan, stb. Agricolánál is többször találni ragozatlanul a tagadó szót, pl. *ei te voi palvella = ette v. p.* nem tudtok szolgálni.

		Imperativus.	
S. 1. <i>en</i>		S. 2. <i>ala</i>	éjsz. <i>ela</i>
2. <i>ed</i>		3. <i>algha</i>	<i>elgai</i>
3. <i>ei</i>		Pl. 1. <i>algam</i> v.	<i>elgam</i>
Pl. 1. <i>emai</i> , éjsz. <i>emme</i>		<i>algamai</i>	
2. <i>etei</i> , <i>ette</i>		2. <i>algad</i> , <i>algatci</i>	<i>elgat</i>
		<i>algei</i> v. <i>algeid</i>	
3. <i>eba</i> , <i>ei</i> .		3. <i>algha</i>	<i>elgai</i>

A tagadó igéhez járuló főige aznban nem mindig oly alakban áll, mint a finn irodalmi nyelvben. Az indicativus praesensének egyes-számában a főige a tőalakban áll, de a többes-számában *-koi* járúl hozzá:

Sing. 1. <i>en</i>	}	<i>anda, salpta, tege.</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		
Plur. 1. <i>emai</i>	}	<i>andkoi (ankoi), salbakoi, tehkoi.</i>
2. <i>etei</i>		
3. <i>eba</i>		

A praeteritum egyes-száma rendes; a többes-számában azonban nem a part. praet. act., hanem part. praet. pass. járúl a tagadó igéhez:

Sing. 1. <i>en</i>	}	<i>andnu (andant), salbanu, tehnu.</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		
Plur. 1. <i>emai</i>	}	<i>andtud, salbatud, tehtud.</i>
2. <i>etei</i>		
3. <i>eba</i>		

A concessivus egyes-száma szintén rendes; a többesben *-koi* járúl a concessivusi tőhöz:

S. 1. <i>en</i>	}	<i>andne, salbane, tehne.</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		
Pl. 1. <i>emai</i>	}	<i>andnekoi, salbanekoi, tehnekoi.</i>
2. <i>etei</i>		
3. <i>eba</i>		

A conditionalis egyes-száma rendes; a többesben a pass. impersonale conditionalis-tője használtatik:

S. 1. <i>en</i>	}	<i>andaiš, salptaiš, tegeiš.</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		

Pl. 1. <i>emai</i>	}	<i>andtaiš, salbataiš, tehtaiš.</i>
2. <i>etei</i>		
3. <i>eba</i>		

Hasonlóképpen van az eventivusban is:

S. 1. <i>en</i>	}	<i>andneiš, salbaneiš, tehneiš.</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		

Pl. 1. <i>emai</i>	}	<i>andtaneiš, salbataneiš, tehtaneiš.</i>
2. <i>etei</i>		
3. <i>eba</i>		

Legkülönösebb a tiltó mód, melynek csak egyes-számi második személye rendes; a harmadikban a főige nem az optativusi mód-tőalakban áll, mert ilyen nincs a vepszben, hanem az imperativusi harmadik személyben; a többes-számi első személy szintén vagy az imperativusi alakban áll, személyragozva, vagy pedig *-koi* járúl a csonka igetőhöz, mint a praesens többes-számában; a második személyben szintén *-koi* járúl az igetőhöz; a harmadik személy pedig azonos az egyes-számi 3. személylyel:

Sing. 2. *ala anda, salpta, tege.*

3. *algha andkaha, salbakaha, tehkaha.*

Pl. 1. *algam andkam, salbakam, tehkam.*

2. *algamai andkoi (ankoi), salbakoi, tehkoi.*

3. *algad (algatei), andkoi (ankoi), salbakoi, tehkoi.*

3. *algha andkaha, salbakaha, tehkaha.*

3. *algha andtakaha, salbatakaha, tehtakaha.*

A vepszben van tagadó reflexiv ragozás is, milyen a finn irodalmi nyelvben nincs. Mintája ez:

Praesens.

S. 1. <i>en</i>	}	<i>andte, salbate, tehte.</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		

Pl. 1. <i>emai</i>	}	<i>andkoišei, salbakoišei, tehkoišei.</i>
2. <i>etei</i>		
3. <i>eba</i>		

Praeteritum :

S. 1. <i>en</i>	}	<i>andnuse, salbanuse, tehnuše.</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		

Pl. 1. <i>emai</i>	}	<i>andnusei, salbanusei, tehnušei.</i>
2. <i>etei</i>		
3. <i>eba</i>		

Concessivus.

S. 1. <i>en</i>	}	<i>anänese, salbanese, tehnese.</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		

Pl. 1. <i>emai</i>	}	<i>andnekoisei, salbanekoisei, tehnekoisei.</i>
2. <i>etei</i>		
3. <i>eba</i>		

Az éjszaki vepszben (Sununsuu):

Ind. praesens.

S. 1. <i>en</i>	}	<i>anda, peze, salbada</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		

Pl. 1. <i>emne</i>	}	<i>ankkoi, pesköi, salbakkoi</i>
2. <i>ette</i>		
3. <i>ei antta, pestä, salbata.</i>		

Ind. praeteritum.

S. 1. <i>en</i>	}	<i>andanu, peznü, salbannu</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		

Pl. 1. <i>emne</i>	}	<i>anttu, pestü, salbattu.</i>
2. <i>ette</i>		
3. <i>ei anttu, pestü, salbattu.</i>		

Imperativus.

S. 2. *ela anda, pese, salbada*

3. <i>elgai</i>	}	<i>ankkoi, pesköi, salbakkoi.</i>
Pl. 1. <i>elgam</i>		
2. <i>elgat</i>		
3. <i>elgai</i>		

Tagadó reflexiv igealakok Pyhäjärviből: *en salbate, emme salbadahese, hii ei salbatahese* | *en salbannuhese, hii ei salbattuhese* | *ülgütte salbakatokseh.*

Sununsuuból:

S. 1. <i>en</i>	}	<i>pezeze, salbadaze.</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		
Pl. 1. <i>emme</i>	}	<i>pezezekkö(i), salbadazekko(i)</i>
2. <i>ette</i>		
3. <i>ei pezezettä, salbadazetta.</i>		

Praeteritum.

S. 1. <i>en</i>	}	<i>pezezennü, salbadazennu</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		
Pl. 1. <i>emme</i>	}	<i>pezezettü, salbadazettu.</i>
2. <i>ette</i>		
3. <i>ei pezezettü, salbadazettu.</i>		

Concessivus.

S. 1. <i>en</i>	}	<i>pezezenne, salbadazenne</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		
Pl. 1. <i>emme</i>	}	<i>pezezettäne, salbadazettane.</i>
2. <i>ette</i>		
3. <i>ei pezezettäne, salbadazettane.</i>		

Conditionalis.

S. 1. <i>en</i>	}	<i>pezežiž, salbadažiž</i>
2. <i>ed</i>		
3. <i>ei</i>		
Pl. 1. <i>emme</i>	}	<i>pezezettäiš, salbadazettaiš.</i>
2. <i>ette</i>		
3. <i>ei pezezettäiš, salbadazettaiš.</i>		

Az a dverbiu m o k jobbára megfelelnek a finn adverbiumoknak. Különösebb figyelmet érdemelnek: *täga, tälal* itt, és *siiga, sigal ott*: f. *täällä* (= *tägäl-nä*) és *siellä* v. *siällä* (= *sigäl-nä*).

Továbbá; *tägali*, *sigali* és *kugali*, melyek megfelelnek a Kalevalában előforduló *täkäli* ezen uton, ez által | *sikäli* azon uton, az által, annyi | *mikäli* mezen, mennyi — alakoknak. (L. ezekről NyK. XVI, 303. l.) Az éjsz. vepszben van *tuoga* amott alak is.

A conjunctiók legnagyobb részt az oroszból vannak kölcsönözve: *i* és: or. и | *libo—libo* vagy—vagy: or. либо—либо | *ni* — *ni* sem — sem: or. ни — ни | *jestli* ha: or. если | *odnako* de, azomban: однако | *hot, hoša, hoš* habár: хотя, хоть | *ibo* mert: ибо.

NYELVMUTATVÁNYOK. ¹⁾

A) Ojat-vidékiek.

1.

Mezjäine i lambas.

„*Omik keskes šivatoil ken mugoi, ken enamban meid hüvitaš sindüiš?*“ *küzui mezjäine ristitul.* — *Muga, sanui netse.* „*A ken?*“ — *Lambas; sida med miše vil hänen minein proiidimatoin, a sinun mezi minein sen maged.*

Finnül: *Mehiläinen ja lammás.*

«Onko eläimien joukossa ketään senlaista, joka enemmän meitä tekisi sinulle hyvää?» kysyi mehiläinen ristityltä (mieheltä). — Niin, sanoi tämä. — «Mutta kuka?» — Lammás; sentähden että hänen villansa on minulle välttämätöin, mutta sinun metesi minulle vaan makea.

2.

Kaks veljed i vilu

Üks oli vel bohat, toine tühj. Bohatal oli äi rugiš semetud i kaiked elod küllal, no tühjaisel vellel enambad ei leend, kut

¹⁾ E nyelvmutatványok Lönnrot, Ahlqvist és Genetz közléseiből vannak átvéve és híven közölve; mindössze csak néhány szembetűnő sajtóhibát kellett bennük kijavítani. A darabok egy részéhez magyar, másik részéhez irodalmi finn fordítást adtam, hogy így kétféle finn nyelvnek különbözőése is szembe-tűnjék; az utóbbit szintén Lönnrottól, Ahlqvisttól és Genetzről vettem át, csak itt-ott némely csekély változtatást tevén rajta, melyet az eredeti textus megengedett.

ihten aidan südaimes vähaine rugist semetud. Tuli vilu i rietsen vähaisen rugihen külmi. Tühjaisel vellel eräist radod ei le, kut etsta vilu, kudam külmet hänen rugihen. Ei äjäd hän kävund, i tuli hän, lüös mugoman pienen külbetin, i mäni hän südaimhe sinna külbetihe. N'etsis külbetis oli vanh akaine, kudam küsui hänel, mida hän kävui. N'etse mušik pagis: „milain oli vähaine rugist semetud, a tuli vilu i milain sen rugihen kaiken külmi, i mina nügüide etsin rietsen vilun i tahton küsuda, mintühte hän rietsen tegi, milain rugihen külmet“. Akaine pagis hänele: „minun poigad vilud riened oma, kudamad kaiken ottas, a nügüide heidaze ei le kodiš, i kons hö tuldaz kodihe, hö i sindüis ottas, jestli sina popadined mas; a sina nouse pätsile, siga void eläda.“ Mušik libui pätsile i vilu tuli kodihe. Siid vanh ak sanui itseze poigale: „sina minuin poig! mida goräl m,ehel külmetid rugihen, kudamal muitei jo väha oli?“ Poig sanob: „mina etsin eräisid, a lopul raadi hot sen otta.“ Siid sanui b,edni m,es vilule: „anda milein hot vähaine tagaze, mil mina voin eläda, muite nälgha terävas kolen; ei le milain ni-mida sömišt.“ Vilu sanui: „mö tahtomai antta rietsile m,ehel, mil hän võib eläda.“ Hö muga anttihe hänele leiban ked havadan, i pagištihe: „kons sina rubendaz sömha, siid sano: havad avaidate! i sileiš linob siid dovolno sömišt, i kons lopid söndan, siid sano: havad salptate! i sömne mänob havadaha tagaze, i havadan su salptaze“. Mušik blahodari vilule rietsis hüvudes i läks kodihe. Hän kävui vähaisen, i tegihe hänele nälgh, i hän sanui: havad avaidate! i sil tšaasul havad avaisihe, i hänele tegihe dovolno sömišt. Kons söndan mušik lopi, sanui möst: havad salptate! i sömšed möst mänthe tagaze havadaha, i havad salpsihe. Siid tuli kotihe, eli hätken i tegi muga, kut vilu nevoi.

Kons hän kuverdan aigan eli itseze naišen ked, kut häneleze vilu nevoi, se hänen bohat vel radiišeskans rietsida havadad itseleze i tahteli ostta. Andoi siid havadas nuušnale vellele sada hebod, sada lehmäd, sada härgad, sada lambast, i muga hän rietsen havadan osti. I se tegihe nuušni vel kerdal uhtei bohat; a mi hänele rienis šivatoiš, kui hänel ei le heinäd, i sentühte hänel šivatad kaik koltihe nälgha, i möst hän jäi mugomaks gorahišeks, mitte edel oli. Möst hänele uuz raad, lähtta etsmaha vilud i saamha tošt havadad. Meni mušik, lüös vilun i sanob hänele: „milain möst ei le ni mida“, i pagiši hän vilule, kut hänele oli tehtud. Vilu sanui hänele: „kut sina mugoitte m,eletoin olit! Nügüide sina ühtiütte gorahine, mitte edel

olit“. I möst jälgmäigi netse vilu andoi hänele toisen havadan, kudam edeliist oli äijäd čomemb. Hän blahodari vilule i läks hüvan m,elen ked, i dumaib: möst netse havad, mitte edeliine oli. Kuverdan hän astui i möst sahoti hän söda i pagiši: havad avaidate! Kut hän sanui nened sanad, muga avaisihe, i läks havadas-päi kaks mušikad, i heilaze palikad kädes, i otettihe netsen m,ehen, i löskattihe palikoil, i lötihe hända uhtei jalos. Hän siid-še gořas völ voi sanan sanoda: havad salptate! i möst nened mušikad mentihe tagaze havadaha, i havad salpsihe. I hän pagišob: varasta vähaine, mina netsen havadan vajehtan möst vellen ked. I se tuli m,es havadan ked kodihe, i itšeze hänen vel bohat dogadi, miše hänel möst havad edeliist äijäd čomemb, i hän uhtei jalos šalaiškans vellen ked havadil vajehtta, i b,ednii vel händaze ei otkasind; hö havadil vajehtettihe. Bohat vel otti netsen havadan i kutsui itšeze kaigen sugun i heimon i bohatid kuptsid loungile. I tultihe, k,erätihezei kaik hänen rodñad i kuptsad bohatad, i kons kaik ativod k,eräsihezei, sanui hän: havad avaidate! Havad avaisihe, i havadas-päi läkstihe kaks mušikad, i palikad heilaze kädes, i hö löskattihe ativoid palikoiden ked uhtei jalos, i itštaze išandad völ jalombah, miše äi ativoid pagettihe pertiš-päi šaapkata irdale i jokstihe kodihe. Tuskas jälgmäigi itše išand sanui havadale: havad salptate! i mušikad palikoiden ked mänthe tagaze havadaha, i havad salpsihe. I lopul ativod völ lötihe išandan, miše hän heidaze maniti. I nüğüide tegihe netse bohat vel mugoitte gořahine, mitte edel oli toine vel gořahine. Hänel oli uhtei čoma havad, a hän kons tah-teli siid havadas mujada, läkstihe havadas-päi kaks m,est i palikoil löskattihe händaze; no nuušnii vel eli sen toisen havadan ked, kuni hän hengiš.

Kaksi veljeä ja pakkanen.

Yksi veli oli rikas, toinen köyhä. Rikkaalla oli paljon ruista kylvetty ja kaikkea tavaraa kyllältä, mutta köyhällä veljellä ei ollut enempää, kuin yhden aidan sisällä vähäisen ruista kylvetty. Tuli vilu (pakkanen) ja tämän vähäisen rukiin kylmi. Köyhällä veljellä muuta työtä ei ole, kuin etsiä pakkanen, joka kylmäsi hänen rukiinsa. Ei hän paljoa käynyt, niin tuli hän, löysi mokoman pienen saunan, ja hän meni sisään sinne saunaan. Siinä saunassa oli vanha akka, joka kysyi häneltä, mitä hän kävi. Se mies pakisi: «minulla oli vähäisen ruista kylvetty, mutta pakkanen

tuli ja kylmi minulle kaiken sen rukiin, ja minä nyt etsin sitä pakkasta ja tahdon kysyä, minkätähden hän sen teki, minulle rukiin kylmäsi.» Akka pakisi (sanoi) hänelle: «minun poikani ne pakkaset ovat, jotka kaiken ottavat, mutta nyt heitä ei ole kodissa, ja koska he tulevat kotiin, he sinutkin ottavat, jos sinä tavattaneen maassa; mutta nouse sinä uunille, siellä voit elää.»

Mies meni uunille ja pakkasen tuli kotiin. Sitten vanha akka sanoi pojallensa: «sinä poikani! mitä köyhältä mieheltä kylmäsit rukiin, jolla muutenkin jo vähä oli?» Poika sanoo: minä etsin muita, mutta lopulla piti vaikka sekin ottaa.» Sitten sanoi köyhä mies pakkaselle: «anna minulle vähäinenkään takaisin, millä minä voin elää, muuten minä pian nälkään kuolen; ei ole minulla mitään syömistä.» Pakkanen sanoi: «me tahdomme antaa tälle miehelle (*t. i.* jotakin), millä hän voi elää.» He myös antoivat hänelle leivän kanssa säkin ja pakisivat (puhuivat): «koska sinä rupeet syömään, sitten sano: säkki auki! ja sinulle tulee sitten kyllin syömistä, ja koska lopetat syönnin, sitten sano: säkki kiinni! ja syöminen menee säkkiin takaisin, ja säkin suu sulkeutuu.» Mies kiitti pakkasta tästä hyvydestä ja läksi kotiin. Hän kävi vähäisen, ja tuli hänelle nälkä, ja hän sanoi: säkki auki! ja sillä hetkellä säkki avoie, ja hänelle tuli kyllin syömistä. Koska mies lopetti syönnin, sanoi taas: säkki kiinni! ja syömiset menivät taas säkkiin takaisin, ja säkki sulkeutui. Sitten tuli kotiin, eli kauan ja teki niin, kuin pakkasen neuvoi.

Kun hän jonkun ajan eli naisensa (vaimonsa) kanssa, kuten hänelle pakkasen neuvoi, niin hänen rikas veljensä rupesi haluamaan sitä säkkiä itsellensä ja tahteli ostaa. Antoi siitä säkistä köyhälle veljelle sata hevosta, sata lehmää, sata härkää, sata lammasta, ja niin hän sen säkin osti. Ja niin köyhä veli tuli kerralla hyvin rikkaaksi; mutta mitä hänelle näistä eläimistä, kun hänellä ei ole heinää, sentähden häneltä eläimet kaikki kuolivat nälkään, ja taas hän jäi mokomaksi vaivaiseksi, millainen ennen oli. Taas hänelle uusi työ, lähteä etsimään pakkasta, ja saamaan toista säkkiä. Meni mies, löysi pakkasen ja sanoo hänelle: «minulla taas ei ole mitään», ja pakisi (puhui) hän pakkaselle, kuten hänelle oli tehty. Pakkanen sanoi hänelle: «kuinka sinä senlainen mieletöin olit! Nyt sinä yhtähyvin vaivainen, millainen ennen olit». Ja taas viimein se pakkasen antoi hänelle toisen säkin, joka oli edellistä

paljoa somempi. Hän kiitti pakkasta, ja läksi hyvällä mielellä, ja arvelee: taas tämä säkki, millainen edellinen oli. Jonkun (ajan) hän astui ja taas halusi hän syödä ja pakisi: säkki auki! Kuin hän sanoi nämät sanat, niin avoihe, ja läksi säkistä kaksi miestä, ja heillä paalikat kädessä, ja ottivat sen miehen, ja alkoivat lyödä paalikoilla, ja löivät häntä hyvin kovasti. Siinäpä tuskassa hän vielä voi sanan sanoa: säkki kiinni! ja taas ne miehet menivät takaisin säkkiin, ja säkki sulkeutui. Ja hän pakisee: «odota vähäisen, minä tämän säkin vaihetan taas veljen kanssa». Ja niin tuli mies säkkineen kotiin, ja hänen rikas veljensä huomasi, että hänellä taas säkki edellistä paljoa somempi, ja hän sangen kovasti alkoi halata veljen kanssa säkkejä vaihtaa, ja köyhä veli häntä ei estellyt; he vaihtoivat säkkejä. [Rikas veli otti sen säkin ja kutsui kaiken sukunsa ja heimonsa ja rikkaita kauppiaita päivällisille. Ja tulivat, keräytyivät kaikki hänen sukulaisensa ja rikkaat kauppiaat, ja kun kaikki sukulaiset keräytyivät, sanoi hän: säkki auki! Säkki avoihe, ja säkistä läksi kaksi miestä, ja paalikat heillä kädessä, ja he alkoi lyödä vieraita paalikoilla sangen kovasti, ja itse isäntää vielä kovemmin, että paljon vieraita pakeni pirtistä lakitta ulos ja juoksivat kotia. Tuskassa viimein itse isäntä sanoi säkille: säkki kiinni! ja miehet paalikoineen menivät takaisin säkkiin, ja säkki sulkeutui. Ja lopulla vieraat vielä löivät isäntää, että hän heitä narrasi. Ja nyt tuli tästä rikkaasta veljestä mokoma vaivainen, kuin ennen oli toinen veli vaivainen. Hänellä oli sangen soma säkki, mutta kun hän tahteli siitä säkistä maistaa, läksi säkistä kaksi miestä ja alkoivat lyödä häntä paalikoilla; mutta köyhä veli eli sen toisen säkin kanssa, niin kauan kuin oli hengissä.

3.

Kaši i hiired.

D'erevñas oli kaši uhtei suur, kudam karkid hiirid söb; kus löütab, siid i tabadab i söb. I nened hiired, kudamad lopud jätihe, keraišezei kaik ühthe sijaha i ussovetitihe, mi netsile kašile tehta; i kaikiš tobjin hiir se dumai i pagišob: „Kerakkamai mö kaikin den-goid, ostkamai kellon i sidokamai netsile kašile kaglaha; kons hän tuleškandob kellon ked, muga mö kulistamai i kaik pagenemai“. D'engad hö keratihe i kellon ostetihe, a ken heiš netsen sidoskandob kašile

kellon kaglaha? Üksin eba rohtkoi, i hot kaikin mäntas, hän netse kaši heida söb. Kellod ei rohtitud ni-ken mänta sidomaha. Hiiril dengad mäntihe uhtei; kel muitei jüi; edelpäi ei dumaitud, miše heiš sidojid ei le. Mitte tahtod raad, jestli edelpäi ed dumai, kävub kut hiiril kellon sidond.

A macska és az egerek.

A faluban volt egy igen nagy macska, mely megesz minden egereket; a hol találja, ott megfogja és megeszi. És azon egerek, melyek végül maradtak, mind egy helybe gyűltek és tanácskoztak, mit [kellene] ennek a macskának tenni; és a legeslegnagyobb egér az [úgy] vélekedék és szól: «gyűjtsünk mi mindnyájan pénzt, vegyünk csöngetyűt és kössük ennek a macskának a nyakába; mikor jönni kezd (=j. fog) a csöngetyűvel, úgy mi meghalljuk és mind elmenekülünk». A pénzt ők összegyűjtötték és a csöngetyűt megvették; de melyikük fogja ezt a csöngetyűt a macskának a nyakába kötni? Egyedül nem merik, és habár valamennyien mennek, ez a macska megeszi őket. Senki sem mert elmenni a csöngetyűt felkötni. Az egerektől a pénz ment nagyon (=az egereknek odaveszett v. kárba veszett sok pénzük); a csöngetyű csak megmaradt; előre nem gondolták meg, hogy köztük nincsenek [csöngetyű-] felkötők. Bármely dolog, ha előre meg nem gondolod, úgy jár, mint az egereknek a csöngetyű felkötése.

B) Onega-vidékiek.

4.

Kukoin-karangaine.

„Sanu milei“, küzü kadag kukoin-karangaisel, „miks sina muga tuskav oled siritši-mäniijan mehen sobihe? Mida sina tahtoid säita heiš? Mihe hö sileiš hüvad?“ — Ni mihe, sanii kukoin-karangaine; a mina muga en tahtoi rastta heid mehel, tahtoin vaise rebi-tada heid.

Orjan-ruoska.

«Sano minulle», kysyi kataja orjan-ruoskalta, «miksi sinä niin kärkeä olet ohitse-menevän ihmisen vaatteisin? Mitä sinä tahdot tehdä heistä? Mihin he sinulle hyvät?» — Ei mihinkään,

sanoi orjan-ruoska; mutta minä niin en tahdokaan temmata heitä mieheltä, tahdon vaan repiä heitä.

5.

O r l.

Küzutihe orlal: min tähte sötad sina itseiš poigid muga korttas? Orl sanii: „rohtitaişik hö, kazvdud, lähetaze päivän-no, kutab mina heid sötaišin alahal mal?“

K o k k o.

Kysyttiin kokolta: minkätähden syötät sinä poikiasi niin korkeassa? Kokko sanoi: «uskaltaisivatko he kasvaneina lähestyä päivän (= auringon) luokse, jos minä heitä syöttäisin alhaalla maassa?»

6.

Lambas i jumalan-lindiine.

Jumalan-lindiine ištiihe lambhan päle, miše rastta hänel vähäišen villad itseze pezaks. Lambas savodi verdusiine hüpta sinna i tänna. „Kut! mite sina milei yhtel muga skuup?“ sanii jumalan-lindiine. „Paimnele sina lazged otta itsešaiš kaiken nahkha-sai vil-lan, a milei otkašid pitšukaišes klakišes. Mikš muga nietsen sädad?“ — N'etsen sädan sikš, sanii lambas, ed malta milai minun villad muga kebjäs otta kut paimen.

L a m m a s j a p ä ä s k y i n e n .

Pääskyinen istuihen lampaan päälle, että temmata (=temmataksensa) häneltä vähän villaa pesäksensä (=pesänsä varten). Lammas alkoi suuttuneena hyppiä sinne ja tänne. «Kuinka? miksi sinä olet minulle ykdelle niin saita?» sanoi pääskyinen. «Paimenelle sinä sallit ottaa itseltäsi kaiken villan nahkaan asti, mutta minulta kiellät pikkuisen tukkosen. Miksi niin tämän teet?» — Tämän teen siksi, sanoi lammas, [että sinä] et osaa minulta villaani niin keveästi ottaa kuin paimen.

A z é j s z a k i v e p s z b ö l

7.

Pahalaižen vävü.

(Pyhäjärvi.) Oli mužikke keüh, poig oli hänel. Muut kүүdäh besodah, häin ei kävü: sobad e' ole, hüged on mändä. Lähti elot

suamah ; dorogal astuv i duumaittäou : hot, sanou, mettš otaiž minun elaign! Tulou hänel-lo ¹⁾ starikke, sanou : ota minun tüttär mutšu-oiks, minä andan, sinä briha hüvä. — Minul elod ei ole, e' ole mil naida. — Minä andan sinul' elod, mi tahto pidägäh. Anduoi šliäpän täüden kuldad da hobjad, käski sobad ostai hüvüd ; ku ostanet sobad, siit külih tule omah ; minü tuon, sanou, sinule ñevestän. — Hüvä, tulen. — Sobad ošti häin, tuli kodih tuatal-lo, sanou tuatalleh : vot minä nain, tuodah minule ñevest. — Nai, sanou, poige.

Häin i mäni külih ehtäl. Ištuu küliis sigal puoleh üöh-sai üksin i tuli hänel-lo ñeveste netše, troikal ajuoi, tuohuste tuoi i kai. Ištuttih pagištih, kuui kukuoi ei laulan, siid ñeveste lähki iäres, sanuoi : huomei tulen ; i sulhaine lähki kodih, sanuoi tuatalleh : ülen oli čoma. Tuatt sanou : ei ole se pufilline : mäne kärü papil-lo, pappi mida sanou sinule. Häin i mäni papil-lo, papile sanou : nain minä, buatuške. — Kess naid? En tiedü, kugalaine ; starikke puutuvi rastaa dorogal, sen tüttär on. Ventše huomei rodih meil, voiego ventšaidakseh? — Voiv, tolko ei ole hüvälline ; minä sinun ñevvon. Häin i ñevvuoi : ku tulnou sinul-lo, pane riste kaglah, i minä tulen sih sinul-lo. N'eveste tuli, häin i ristan kaglah paüi. Vie viinad juodih äj ülen ; sulhaine ei juo : ku suuh mieles panou, itse čurattši valau ; a ñeveste se humaldui äijäl. Pappi vuottau jo tagaveräil ; ku kukuoi lauluoi, i pappi külih tuli, sluužimah rubeži ; lähttäi ei vuoi ñeveste : hebot kadottih. Pappi sluuži i heid otti kädes, redätti kodih ; ñevestäle käsköü pühittädi, ñeveste se ei pühittäde. Pappi käski kaza-kuoile pattšahaze sidoda, pletin ottada, liödä. Liödih hänt ülen äijel kai vereh-suai. Siit pühittiheze kuuz ñedälid ; siit pappi ventšäii heid, rubettih elimäh ülen bohattali.

N'eveste oli pahalaižel vargastettu kupsantiütär ; kai ihastui, ku piüzi iäres, pappi hänes kaiken pahan ku hiüdi.

Az ördög veje.

Volt egy szegény ember, s volt neki [egy] fia. Mások járnak társaságba, ő nem jár: nincs ruha, szegény menni. Elindúlt vagyont szerezni; az úton lép és gondolja: «vajha» mondja, «az erdő elvenné az én életidőmet!» Jön hozzá egy öreg ember, mondja: «vedd az én lányomat menyasszonyúl; én odaadom, te

¹⁾ Assimilálva ebből: hänen-lo. — L. alább tuatal-lo, papil-lo stb.

jó ifjú [vagy]». — «Nekem nincs vagyonom, nincs mivel meg nősülnöm.» — «Én adok neked vagyont, akármi kelljen.» Adott egy kalapot tele arannyal és ezüsttel, meghagyta, hogy jó ruhákat vegyen; «ha veszel ruhákat, aztán jőjj a fürdőházadba, én elhozom», mondja, «neked a menyasszonyt». — «Jó, oda megyek.» — A ruhákat ő megvette, haza jött az atyjához, mondja atyjának: «lám, megnősülök, hoznak nekem menyasszonyt». — «Nősülj», mondja, «fiam».

El is ment este a fürdőházba. Ott a fürdőházban éjfélig ül egyedül, és hozzá eljött az a menyasszony; hármasszogatton hajtott, gyertyát hozott és mindent. Ültek, beszélgettek, míg a kakas nem szólt; aztán a menyasszony elment, mondá: «holnap eljövök»; és a vőlegény haza ment, mondá atyjának: «nagyon csinos volt». Az atya mondja: «nem jó fajta az; menj el a paphoz, a pap mit mond neked. El is ment a paphoz, a papnak mondja: «megnősülök, atyuska». — «Honnan nősülsz?» — «Nem tudom, hova való; egy öreg ember találkozott velem az úton, annak a leánya. Holnap lesz nálunk az esküvő, meg lehet-e esküdni?» — «Meg, csak [a menyasszonyod] nem jó-fajta; én adok neked tanácsot.» Adott is tanácsot: «mikor hozzád jön, tégy [neki] keresztet a nyakába, én is odajövök hozzád». A menyasszony eljött, s ő a keresztet a nyakába tette. Még pálinkát ittak nagyon sokat; a vőlegény nem iszik: mikor úgy látszik (tkp. vélemény szerint) a száj[á]ba teszi, csakis félre önti; de a menyasszony az nagyon lerészegedett. A pap már vár a hátulsó ajtónál; mikor a kakas szólt, a pap is a fürdőházba jött, kezdett szolgálni (isteni tiszteletet tartani); elmenni nem tud a menyasszony: a lovak eltűntek. A pap istenitiszteletet tartott és kézen fogta őket, haza vezette; a menyasszonynak parancsolja, hogy böjtöljön, [de] a menyasszony az nem böjtöl. A pap a szolgáknak megparancsolja, hogy karóhoz kössék, korbácsot fogjanak, üssék. Nagyon megverték őt: egészen vérig. Azután hat hétig böjtölt; aztán a pap megeskette őket, kezdtek élni nagyon gazdagon.

A menyasszony egy ördög által ellopott kalmárleány volt; egészen megőrült, hogy kiszabadult, minthogy a pap belőle minden rosszat kiűzött.

8.

Iivan durakk (Tuhkimus-Iivana.)

(Viidana.) *Ende mužikk laihe eli läkil lidnad ; hällii oli kolme poigad : eizimaine poig oli Gauroi, toine Dañil, kolmaž Iivan. Gauroi oli hüvin mielev, keskimiline sinna i tänna käviuu, a kolmaž, Iivan, oli kaikkineh durakk. Siemmettih hüö nižud ; siid ken liennou suoi heiden peldoh kävümäh i nižud niittämah. Iža pani heid karavulimah nižud, enzimaišš üön Gauroin. Se lähti kodis-piei, silmäd ristii, ižal blahosloviih, mäüi toižen kodin rindale da seinäd vasta üön magazi, ei ni kunna männü. Huondeksel ižale sanuu : kai, sanuu, oli hüvin, ei ken süönü meiden nižuloid.*

Päive proidii, üö tuli. Toižele poigale, Dañilale, tuli määndä karavulah toižeks üöks. Silmäd ristii i lähti karavulah ; mäüi toižen kodin heinetukkuh, siga magaž üön. Huondeksel tuli, sanuu : ei keda tulnud, ni ken ei süönü, vihmui üön.

Ennen mies laiha eli lähellä kaupunkia ; hänellä oli kolme poikaa : ensimmäinen poika oli Kauro (Gábor), toinen Taneli, kolmas Iivana. Kauro oli hyvin mielevä, keskimäinen sinne ja tänne käypi, mutta kolmas, Iivana, oli kaikkimensa Tuhkimus (hölmö). Kylvivät he nisua ; sitte joku sai [= rupesi] heidän peltoonsa käymään ja nisua niittämään. Isä pani heidät vahtimaan nisua, ensimmäisenä yönä Kauron. Se läksi kotoa, silmänsä risti, isältä siunasihe (= siunautti itsensä), meni toisen talon viereen, ja seinää vasten yön makasi, ei minnekään mennyt. Huomeneksella isälle sanoo : kaikki, sanoo, oli hyvin, ei kukaan syönyt meidän nisujamme.

Päivä kului, yö tuli. Toisen pojan, Tanelin tuli mennä vahtiin toiseksi yöksi. Silmänsä risti ja läksi vahtiin ; meni toisen talon heinätukkuun, siellä makasi yön. Huomeneksella tuli, sanoo : ei ketään tullut, ei kukaan syönyt, vettä satoi [koko] yön.

Päive proidii, üö tuli. Pidäü määndä jo Iivanal karavulah ; hüin, durakke, pätsil magadau, ei ni duumai määndä. Iža rubezi käs-kemah da velled. Hüin offi kroman leibäd da sobiih, siide süüb da pajattau ; astub peldoh, kattšou taivahah da tiehted lugou taivahal. Kattšou läbi kindahas peldoh, nägi hebon peldod süömäs, mugoman, mütutte nuoilmas e' ole. Hard' on kaikki kuldaižis hienois koltšis kierittu da hände. Hebole sanuu : en maltta mina sinun-ke šuuttida,

kieral istummos selgäh. Hain puutui tagaperin istumah selgäh. Hebo hüvin lujin lähti peldos-piei hüppümäh, händüi kandelemmah metšuoïd müö, mägid müö, suoid müö; durakke itse ei prostoi, lujin püzüi händäs. Hebo rubež pagizemah ristikanzan kielel, sanui: maltoid, durakke, istuda millai selgäs, vai ala hätked pida mindai; rodin sille kolme varzad: kaksi rodin, miittomid muoilmal e' olnud, kolmanden rodin kahten gurban-ke, arššinan pitkad korvat. Net kaksi varzad suod müödü, kolmatte, sida gurbattšud, ei pida müödü ni mis dengois, ni kuldäs, ni hobedas, ni mis kallehis kivis. Tulou durakke kodih, koloffiu kolttsah, kai kroule ševeli. Velled, iža kirottah händüi: mida muga lujas stutšid? Midä sina nägid siga? Hain sanui: tuli, sanui, kehno, silmäd kui kažil, se zavedüi händäl nižud niittamah; mina sanuin: mina šuuttida en maltta, kieral istummos sille selgäh. Se mindai kandelü üön kaiken selgäs, hibjan kai murenzi luihe-suo. Iža da velled suodih nogramah durakkan paginoid, durakke sihe magatta uinuž, magaz päivän ehtah-suo da üön.

Päivä kului, yö tuli. Jo pitää Iivanan mennä vahtiin; hän, Tuhkimus, makaa kiukaalla, ei arvelekaan mennä. Isä rupesi käs-kemään ja veljet. Hän otti palan leipää ja pukihe, sitten syö ja laulelee; astuu peltoon, katsoo taivaasen ja tähdet lukee taivaalla. Katsoo läpi kintaasta [=kintaan läpitse] peltoon, näki hevosen peltoa syömässä [=syövän], semmoisen, jommoista maailmassa ei ole. Harja on kaikki [=kokonaan] kultaisista hienoista renkaista käärittä ja häntä. Hevoselle sanoo: en osaa minä sinun kanssasi leikkiä laskea, kerralla istaudun selkään. Hän puuttui takaperin istumaan selkään. Hevonen hyvin kovaan läksi pellostä laukkaamaan, häntä kantelemaan metsiä myöten, mäkiä myöten, soita myöten; Tuhkimus itse ei [ole] typerä, lujasti pysyi hännässä. Hevonen rupesi puhumaan ristityn ihmisen kielellä, sanoi: osasit, Tuhkimus, istua minulla selässä, vaan älä kauan pidä minua; saan sinulle kolme varsaa, kaksi saan, mimmoisia maailmassa ei [ole] ollut; kolmannen saan kahden kyssän kanssa, arssinaa pitkät korvat. Ne kaksi varsaa saat myydä; kolmatta, sitä kyssäselkäistä, ei pidä myydä mistään rahoista, ei kullasta, eikä hopeasta, eikä mistään kalliista kivistä. Tulee Tuhkimus kotiin, kolkuttaa oven renkaasen [=renkaalla], oikein katto tärisi. Veljet, isä toruvat häntä: miksi niin kovasti kolkutat? Mitä sinä näit siellä? Hän sanoi: tuli, sanoi, paholainen, silmät kuin kissalla, se rupesi hän-

nällä nisua niittämään; minä sanoin: minä leikkiä laskea en osaa, kerralla istaudun sinulle selkään. Se minua kanteli koko yön selässä, ruumiin kokonaan särki luihin asti. — Isä ja veljet saivat [=rupesivat] nauramaan Tuhkimuksen puheita; Tuhkimus siihen maata uinosi, makasi päivän ehtoosen asti ja yön.

Tošš päivän nouzi, otti burakkon käsivardele, lähti mettšah, metsäs tuli peldoh. Kattšou: seižuu koiušši peldos, hänen hebo siid koiuššis, kudamal häin ajoi. Jo on rođinu kolme varzad: kaksi on kuldaižed-harjad, kuldaižed-händäd, kolmaž on kahten gurban-ke, arššinan pitkin korvin-ke. Se hebottšu sanuu: ala minud süötä prostoil kagral, ni rugehel, süötä minud nižul; ala minud duota dävivedel, juota minud valgedal medel; ala hätked pida kiini, piesta vällale! Durakk rubež muga i ruodamah: nižul süöttämäh dai medel juottamah, da vällal piesti.

Durakk käviu joga päiväd koiušših, heboloil-luo, velled katštah, sanutah: ei meiden durakk ilmai käviu peldoh. Mündih dälgeh durakkale i nähtah heboloid mugomid, kudamid muoilmal ei nähtü. Keskenah pagištah velled: varagstamm' müö durakkal hebod, hebod müömmē; dengoin-ke, tiedad, hüvin elümme, duomme da süömmē Tuldah kodih, santah izale: meiden durakk mugomad hebod suoi, miittomid muol e' olnud; käske meile vargastada. Iža käske, hüö sobiihoz, silmäd risittih, izal blahosloviihoz i tulđih peldoh, hebod otettih i lähtedih ajamah lidnah heboloil.

Toisena päivänä nousi, otti vasun käsivarrelle, läksi metsään, metsästä tuli peltoon. Katsoo: seisoo talli pellossa, siinä tallissa hänen hevosensa, jolla hän ajoi. Jo on saanut kolme varsaa: kaksi on kulta-harjaiset, kulta-häntäiset, kolmas on kahden kyssän kanssa, arssinaa pitkien korvien kanssa. Se tamma sanoo: älä minua syötä halvalla kauralla, äläkä rukiilla, syötä minua nisulla; älä minua juota järvi-vedellä, juota minua valkealla medellä; älä kauan pidä kiinni, päästä irti! Tuhkimus rupesi niin tekemäänkin: nisulla syöttämään ja medellä juottamaan, ja irti päästi.

Tuhkimus käy joka päivä talliin, hevosten luokse; veljet katsovat, sanovat: ei meidän Tuhkimus suotta käy peltoon. Menivät jälkeen Tuhkimukselle ja näkevät hevosia semmoisia, joita maailmalla ei [ole] nähty. Keskenänsä puhuvat veljet: varasta[kaa]mme Tuhkimukselta hevoset, hevoset myy[kää]mme; rahojen kanssa, tiedät, hyvin elümme, juomme ja syömmē. Tulevat kotiin,

sanovat isälle : meidän Tuhkimus sellaiset hevoset sai, jommoisia maalla ei [ole] ollut; anna meidän varastaa. Isä antoi luvan, he pukeutuivat, silmänsä ristivät, isältä siunauttivat itsensä ja tulivat peltoon, ottivat hevoset ja läksivät ajamaan kaupunkiin hevosilla.

Tulou durakk peldoh, kattsou : koñuñši seižuu endiželleh, a kahte hebod ñi kuss e' olnu, üksi vai gurbabebo arššinan korvin-ke dalgois punozeh durakkan. A voi-voi! durakk sanui, ken minun hebod vargasti, sille sil ilmal läbi sildas vajoda! Se gurbabebo sanui hänele : ala ñi kenen piel pida, omad velled viedih hebod. — Kuibo müö heid suomme kädeh? — tervah müö heid suomme, nouze vai mille selgäh, lujin püzü selgäs. Hebo lähti hüppümäh hüvin lujas mägid müö, kangahid, teravah tabaž velled. Velled sanutah : prosti meid, müö sinun hebod vargastimme. Hüö sobittah ühteh dorogah, ajtah lidnah, tuldah heborinkkale. Herrat, kuptsad, muud rahvas nähtah, sanutah gorodnittäinale : mugoižid heboid ñi ken ei nähñud muoilman piel. Gorodnittäin sanuu : ei pida ñi kelle müödä, kuii mina tsarih en sanu. Gorodnittäin tsarih sanuu : hebod on müödäväd, ilmal ei mugomid ole. Tsari ajav teravah hebolois ümbär, rahvas ajetah iereh. Tsari küzüü : kenen hebod? Durakk sanuu : hebod minun, durakkan, da ižande mina. Tsari küzüü : äijig maksetah? Durakk sanuu : kolme-viitte šuopkad hobedad. Tsari ostav, andav kolme-viitte šuopkad hobedad heille. Viedah hebod tsarih, ei voida tsarin koñuhad ñi ked valdivoita heboloid. Suov tsari kuttšumah Ivanad koñuhaks, durakkad sida. Durakk andau dengad vellile, sanuu : ei mille miks dengad pida, mina diän tsarih kazakaks, rubedau ruskedis paidois kävelemah, kui ruohto-vois kurudelemah.

Tulee Tuhkimus peltoon, katsoo : talli seisoo entisellään, mutta kahta hevosta ei missään ollut, ainoastaan kyssähevonon arssinan [pituisten] korvien kanssa jaloissa pyörii Tuhkimuksen. Ah, voi-voi! Tuhkimus sanoi: ken minun hevoseni varasti, se tältä ilmalta sillan läpitse vaipukoon! Se kyssähevonon sanoi hänelle: älä ketään arvele, omat veljesi veivät hevoset. — Kuinpa me heidät saamme käteen? — Pian me heidät saamme, nouse vaan minulle selkään, vahvasti pysy selässä. — Hevonon läksi nelistämään sangen kovasti mäkiä myöten, kankaita, pian tapasi veljet. Veljet sanovat: anna anteeksi meille, me sinun hevosesi varastimme. — He sopivat yhteen tiehen [=matkaan], ajavat kaupunkiin, tulevat hevos-torille. Virkamiehet, kauppiaat, muu

kansa näkevät, sanovat kaupungin-pällikölle: semmoisia hevosia ei kenkään [ole] nähnyt maailman päällä. — Kaupungin-pällikkö sanoo: ei pidä kellekään myydä, ennenkuin minä keisariin [=keisarilaan] sanon [=ilmoitan]. Kaupungin-pällikkö keisariin sanoo: hevoset on myytävät, maailmassa ei mokomia ole. — Keisari ajaa sukkelaan hevosten ympäri, rahvas ajetaan pois. Keisari kysyy: kenen hevoset? — Tuhkimus sanoo: hevoset minun, Tuhkimuksen, ja isäntä minä. — Keisari kysyy: paljonko maksavat? — Tuhkimus sanoo: kolmeviittä [=viisitoista] lakkia [=lakillista] hopeaa. — Keisari ostaa, antaa kolmeviittä lakkia hopeaa heille. Vievät hevoset keisariin, eivät voi keisarin talli-rengit ketkään hallita hevosia. Saapi keisari kutsumaan Iivanata tallirengiksi, Tuhkimusta sitä. Tuhkimus antaa rahat veljille[nsä], sanoo: ei minulle miksikään ole rahaa tarvis, minä jään keisarilaan rengiksi, rupeen punaisissa paidoissa kävelemään, kuin rahkavoissa herkkuillemaan.

Dr. SZINNYEI JÓZSEF.